

TAUTINIŲ bendrijų 2013 naujienos Nr. 2 (45)

Dainiaus Babilo nuotr.

Kauno rusų kultūros centro „Mokslas – Šviesa“ vokalinis ansamblis „Ruskaja pesnia“.

2013 m. rugsėjis sukanka 70 metų, kai okupacinė nacių kariuomenė likvidavo Vilniaus getą. Lietuvos Respublikos Seimas, siekdamas paminėti šią Lietuvai ir jos žmonėms skaudžią istorinę datą, 2013-uosius metus paskelbė Vilniaus geto atminimo metais.

Vyriausybė patvirtino Vilniaus geto atminimo metų programą, kurioje numatyta daug renginių, skirtų šiai datai.

p. 2, 5

Rasa, Kupolė, kurių ištakos siekia pagonybės laikus,- vasaros saulėgrįžos šventė, pažymima daugelyje Europos tautų skirtingais pavadinimais. Pavyzdžiui, Lietuvoje, laikui bėgant, ši diena buvo sutapatinta su šv. Jono diena ir pavadinta Joninėmis. Mūsų artimiausi kaimynai baltarusiai šią šventę vadina Kupole.

p. 16

Gegužės 29 – 30 d. Vilniaus universitete (VU) vyko tarptautinė mokslinė konferencija „Tiuurkų istorija ir kul-tūra Lietuvoje“. Ji skirta totorių ir karaimų išikūrimo LDK 615-osioms metinėms paminėti.

p. 19

Balandžio 8 d. – Tarptautinė romų diena yra svarbiausia romų tautinės mažumos šventė. Jos metu ne tik vyksta šventiniai renginiai, koncertai, bet ir yra gera proga apžvelgti problemas, su kuriomis susiduria ši Europos mažuma.

p. 3, 8

Iš Lietuvos kilusių vokiečių bendrija, vienijanti asmenis, repatrijavusius iš Lietuvos 1941 m., siekia stiprinti ryšius su buvusia tėvyne, rengia išvykas į Lietuvą, sklaidžia apie ją informaciją Vokietijoje. Bendrija leidžia žurnalą „Die Raute“ („Rūta“), kuriame spausdinama daug informacijos apie Lietuvą.

p. 12

Leidinių spaudai parengė

Redakcinė komisija

Adresas: Tautinių bendrijų namai,
Raugyklos g. 25, LT-01140 Vilnius.
Tel./faksas (8-5) 216 04 08
el.paštas. tbn@takas.lt

ISSN 2029-7394

Tiražas: 200 vnt.

Redakcinės komisijos nuomonė
nebūtinai sutampa
su autorių nuomone

M a k e t a v o

Mindaugas Markevičius

T u r i n y s

SEIME

Atmintinų dienų sąrašė – Tarptautinė tolerancijos diena.....2

VYRIAUSYBĖJE

2013-ieji – Vilniaus geto atminimo metai.....2

S. Vidtmann – tautinių mažumų atstovas Kultūros taryboje.....2

AKTUALIJOS

Kultūros ministerija prisijungė prie Europos Tarybos kampanijos „Dosta!“...3

Lietuvos žydų bendruomenė turi naują vadovę.....3

Fotografijų herojai – Kirtimų taboro romai.....3

G. Miškinienė išrinkta Tautinių bendrijų tarybos pirmininke4

V. Bagdanovič. Pačiam Lietuvos pakraštį.....4

J. Rumša. Holokausto tragedijos negalima pamiršti.....5

Vokietijoje pristatytas litvakų kultūros paveldas.....6

Fotografijose – totorių bendruomenės gyvenimo akimirkos.....7

Baltijos šalių vokiečių bendrijų dainų šventė7

V. F. Kiurė, J. Rumša. „Kirtimų tabore didžiausia problema – neraštingumas“8

A. Eminova, J. Rumša. Graikai Lietuvos žemėje – nuo Herodoto laikų iki šių dienų.....10

J. Rumša. Vokiečiai, išeiviai iš Lietuvos, nepraranda ryšių su buvusia tėvyne...12

Gyvenimas pašvęstas gėriui ir grožiui.....14

Gegužės 21-oji – Pasaulinė kultūrų puoselėjimo diena.....15

Totoriai aptarė ateities planus15

NAUJIENOS, ĮVYKIAI, FAKTAI

Minėjo 1863 m. sukilimo metines.....14

Nagrinėjo tiurkų istorijos ir kultūros Lietuvoje klausimus19

Festivalyje „Taraso aušros“ skambėjo ukrainietiškos melodijos19

TRADICIJOS IR PAPROČIAI

V. Stechas, J. Rumša. Kupolė – žmogaus ir gamtos vienybės šventė16

Totoriai šventė Novrūzą.....17

NAUJOS KNYGOS

Vieno štetlo gyvenimas ir tragedija.....18

Kas jaudina Baltijos šalių rusus?18

Knyga apie Vilniaus getą išleista Paryžiuje.....19

TAUTINĖS MAŽUMOS UŽSIENYJE

Tautinės mažumos Švedijoje20

S U M M A R Y.....20

Atmintinų dienų sąrašė – Tarptautinė tolerancijos diena

Gegužės 14 d. Seimas papildė Atmintinų dienų įstatymą ir į atmintinų dienų sąrašą įrašė lapkričio 16-ąją. Ji įteisinta kaip Tarptautinė tolerancijos diena.

Tarptautinę tolerancijos dieną minėti pasiūlė Seimo narys Vytautas Juozapaitis. Aiškinamajame rašte pažymima, kad tolerancija – tai pasaulio kultūrų, išraiškos formų ir buvimo žmogumi būdų įvairovės supratimas, vertinimas ir gerbimas. Žmonės iš prigimties yra skirtingi ir tik tolerancija (lot. *tolerantia* – kantrybė) gali užtikrinti mišrių bendruomenių išlikimą kiekviename pasaulio kampelyje. Pasaulio religijų, kalbų, kultūrų ir tautybių įvairovė yra lobis,

praturtinantis kiekvieną iš mūsų, o ne pretekstas konfliktui.

Tolerancija, rašoma Aiškinamajame rašte, turi būti skiepijama nuo pat ankstyvo amžiaus. Vaikai turėtų būti supažindinami su žmogaus teisėmis ir laisvėmis, mokomi būti pakantūs ir tolerantiški kitam, išmokti žvelgti į pasaulį smalsiai, be išankstinio nusistatymo ir ribotumo. Kita vertus, lavinimasis neprasideda ir nesibaigia mokykloje. Pastangos kurti tolerantišką visuomenę per švietimą bus

bevaisės, jeigu jos nepasieks visų amžiaus grupių žmonių ir įvairių veiklos vietų – namų, mokyklų, darbo, teisėtvarkos institucijų.

Tarptautinę tolerancijos dieną iškilmingai paskelbė UNESCO „Tolerancijos principų deklaracijoje“. Deklaraciją patvirtino 28-oji UNESCO generalinė konferencija 1995 m.

1997 m. Jungtinių Tautų Organizacijos (JTO) generalinė asamblėja pasiūlė šalims – JTO narėms – minėti šią tarptautinę dieną, kuri kasmet pažymima daugelyje demokratiškos šalys.

VYRIAUSYBĖJE

2013-ieji – Vilniaus geto atminimo metai

2013 m. rugsėjį sukanka 70 metų, kai okupacinė nacių kariuomenė likvidavo Vilniaus getą. Lietuvos Respublikos Seimas, siekdamas paminėti šią Lietuvai ir jos žmonėms skaudžią istorinę datą, 2013-uosius metus paskelbė Vilniaus geto atminimo metais.

Balandžio 23 d. Vyriausybė patvirtino Vilniaus geto atminimo minėjimo 2013 metais priemonių planą.

Bus surengtas iškilmingas Vilniaus geto likvidavimo 70-ųjų metinių minėjimas, holokausto aukų pagerbimo ceremonija Panerių memoriale, apdovanojimo Žūvančiųjų gelbėjimo kryžiais ceremonija Prezidento rūmuose.

Numatyta surengti ketvirtąjį Pasaulio litvakų kongresą, skirtą Vilniaus geto likvidavimo 70-osioms metinėms. Jis vyktų rugsėjo 20-25 d.

Planuojama Lietuvoje reziduojančių užsienio šalių ambasadorių diskusija apie holokaustą ir jo istorinę reikšmę užsienio šalyse.

Žydų genocido minėjimo koncertas bus surengtas šv. Kotrynos bažnyčioje Vilniuje, teatralizuotas minėjimas „Geto miuziklas“ Vilniaus „Lėlės“ teatre (buvusiame Vilniaus geto teatre), jidiš dainų koncertas.

Bus atidarytos plakatų, fotografijų parodos, knygų pristatymai, holokausto aukų vardų skaitymas krašto muziejuose ir tolerancijos cen-

truose, atidengtos paminklinės lentos nusipelnusiems žydams, rengiamos konferencijos, diskusijos, seminarai, pažintinės ekskursijos, minėjimai Lietuvos bendrojo lavinimo mokyklose ir vietos bendruomenėse.

Ketinama pristatyti filmą, skirtą Japonijos diplomatui Sugiharai, karo metais gelbėjusiam žydus Lietuvoje.

Prieš Antrąjį pasaulinį karą Vilniuje žydai sudarė apie trečdalį miesto gyventojų, miestas buvo svarbus žydų kultūros centras. 1941 m. rugsėjį Vilniaus senamiestyje įkurtas getas buvo likviduotas 1943 m. rugsėjo 23-24 d. Per nacių okupaciją buvo sunaikinta maždaug 90 proc. iš 220 tūkst. Lietuvos žydų.

S. Vidtmann – tautinių mažumų atstovas Kultūros taryboje

Gegužės 31 d. Vyriausybė patvirtino Lietuvos kultūros tarybos narių susirinkimo personalinę sudėtį ketveriems metams. Tarybą sudaro dešimt narių. Kultūros tarybos pirmininke

patvirtinta Daina Urbonavičienė.

Tautinėms mažumoms (bendrims) Kultūros taryboje atstovaus Stanislav Vidtmann.

Kultūros tarybos rinkimus, užda-

vinius, funkcijas, struktūrą ir darbo organizavimą reguliuoja 2012 m. rugsėjo 18 d. Lietuvos Respublikos Seimo priimtas Lietuvos kultūros tarybos įstatymas.

Kultūros ministerija prisijungė prie Europos Tarybos kampanijos „Dosta!”

Lietuvoje pradedama įgyvendinti Europos Tarybos kampanija „Dosta!”. „Dosta” viename iš romani kalbos dialektų, paplitusių Balkanuose, kur ir buvo inicijuota ši kampanija, reiškia „pakaks”. Europos Tarybos kampanijos „Dosta!” tikslas – skatinti pažinti romus, pašalinti kliūtis, kurios atsiranda dėl iššaknijusių prietarų ir stereotipų.

Nors romai Europoje gyvena nuo XIV a., jie ne visada laikomi

visaverčiais europiečiais. Daug romų bendruomenių šiandien gyvena sunkiomis sąlygomis, jų dalyvavimas visuomeniniame gyvenime ribotas. Per pastaruosius kelerius metus Europoje buvo pasiekta tam tikra pažanga gerinant romų ekonominę ir socialinę padėtį. Tačiau kliūtys, atsirandančios dėl giliai iššaknijusių prietarų, apsunkina šių pastangų įgyvendinimą. „Dosta!” reiškia, kad norime užkirsti kelią prietarams ir stereotipams.

Europos Tarybos kampanijos „Dosta!” atidarymo renginiai balandžio 8 d., minint Tarptautinę romų dieną, vyko Kultūros ministerijoje ir Valstybiniame Vilniaus mažajame teatre.

Renginiuose dalyvavo Lietuvoje reziduojantys diplomatai, Europos Tarybos pareigūnai, valstybinių institucijų, nevyriausybinių organizacijų atstovai.

TBN inf.

Lietuvos žydų bendruomenė turi naują vadovę

Balandžio 28 d. Lietuvos žydų bendruomenės ataskaitinėje-rinkiminėje konferencijoje bendruomenės pirmininke ketverių metų kadencijai išrinkta advokatė Faina Kukliansky.

Iki šiol laikinai bendruomenei vadovavusi F. Kukliansky šiose pareigose pakeitė 84 metų Simoną Alperavičių, kuris žydų bendruomenės pirmininku buvo nuo 1992 m.

F. Kukliansky teigė, kad bendruomenė toliau rūpinsis žydų kultūros paveldo, identiteto išsaugojimu, sieks stiprinti ryšius su užsienyje gyvenančiais iš Lietuvos kilusiais žydais.

„Norėtume, kad užsienyje gyvenantys litvakai palaikytų artimesnius ryšius su Lietuvos bendruomene“, – sakė F. Kukliansky.

Pirmininkės pavaduotojais išrinkti europarlamentaras prof. Leonidas Donskis, Maša Grodnikienė ir Ukmergės žydų bendruomenės pirmininkas Artūras Taicas.

F. Kukliansky nuomone, Lietu-

Faina Kukliansky.

voje šiuo metu gyvena apie 5 tūkst. žydų.

TBN inf.

Fotografijų herojai – Kirtimų taboro romai

Audronė Vaupšienė.

Iš fotografijų į mus žvelgia gyvenimo išminties paženklinai veidai, orios romų madonos, žaidžiantys vaikai, apskritai daugelyje nuotraukų matome vaikus. Herojai užfiksuoti kuklijoje, jei nepasakytume skurdžioje, namų

Balandžio 18 d. Vilniaus rotušėje atidaryta menininkės Audronės Vaupšienės fotografijų paroda „Iš vidaus“. Joje eksponuojama keliasdešimt nuotraukų, kuriose užfiksuoti romų bendruomenės atstovai.

aplinkoje, apsirengę paprastais kasdieniais drabužiais. Todėl nuotraukos paperka žiūrovą savo autentiškumu ir tikroviškumu.

Pati menininkė apie savo darbą sako: „Tiesiog norėjau pasakyti, kad romai – tokie patys žmonės kaip visi“.

A. Vaupšienės fotosė „Iš vidaus“ – Lietuvos Respublikos kultūros ministerijos inicijuotas kultūros projektas, kuriuo siekiama skatinti tautinių mažumų kultūrų plėtotę. Fotografijų ciklas skirtas atspindėti romų tautinės

mažumos integraciją ir tautinio tapatumo puoselėjimą.

Pernai rudenį menininkė surengė penkias fotosesijas Kirtimų romų taboro, krikštynų ceremonijoje Vilniuje, Panevėžio vaikų dienos centre, šio miesto romų šeimose. Fotosesijų metu A. Vaupšienė aplankė per 10 šeimų, nufotografavo apie 40 romų tautybės asmenų, iš viso padarė apie 1000 nuotraukų, nufilmavo vaizdo medžiagos.

TBN inf.

G. Miškinienė išrinkta Tautinių bendrijų tarybos pirmininke

Galina Miškinienė.

Tautinių bendrijų tarybos pirmininke išrinkta Galina Miškinienė.

Nauja Tautinių bendrijų tarybos pirmininkė G. Miškinienė yra humanitarinių mokslų (filologija) daktarė, Lietuvos kalbos instituto Kalbų ir kultūrų sąveikos skyriaus vyresnioji mokslo darbuotoja, Vilniaus universiteto docentė. G. Miškinienės mokslinių tyrimų sritys: Lietuvos totorių raštija ir

Balandžio 3 d. Tautinių bendrijų tarybos nariai vėl rinko Tarybos pirmininką. Prieš tris mėnesius į šias pareigas išrinkta Lietuvos rumunų kultūros bendrijos „Dačija“ pirmininkė Lučija Bartkienė atsistatydino. Savo sprendimą ji motyvavo tuo, kad yra labai užimta tiesioginiame darbe ir jo negali suderinti su visuomeninėmis pareigomis.

kultūra, turkų literatūra ir kultūra, Lietuvos ir Turkijos kultūriniai ryšiai. Yra paskelbusi monografijų, kitų mokslo darbų apie seniausius Lietuvos totorių rankraščius, kultūros paminklus. Turkų grožinės literatūros vertėja į lietuvių kalbą. Be kitų kūrinių, G. Miškinienė yra išvertusi turkų rašytojo, Nobelio premijos laureato Orhan'o Pamuk'o romaną „Juodoji knyga“.

G. Miškinienė yra Vilniaus apskrities totorių bendruomenės pirmininkė.

Tautinių bendrijų tarybos pirmininkės pavaduotojais išrinkti Lietuvos armėnų bendruomenės atstovas Ruslanas Arutiunianas ir Vilniaus latvių draugijos pirmininkė Gunta Rone.

Dabartinės sudėties Tautinių ben-

drijų taryba patvirtinta trejiems metams – 2012-2015 m. Ją sudaro 25 nariai, atstovaujantys 20-iai tautybių, kurių bendruomenės užregistruotos Lietuvoje: armėnų, azerbaidžaniečių, baltarusių, bulgarų, čekėnų, estų, graikų, gruzinų, karaimų, latvių, lenkų, libaniečių, romų, rumunų, rusų, totorių, ukrainiečių, uzbekų, vokiečių, žydų.

Nuo tautinės mažumos, kurios skaitlingumas viršija 100 tūkst. žmonių, renkami trys Tarybos nariai; nuo tautinės mažumos, kurios skaitlingumas Lietuvoje yra nuo 10 tūkst. iki 100 tūkst. – du atstovai ir nuo tautinės mažumos, kurios skaitlingumas Lietuvoje yra mažesnis nei 10 tūkst. – vienas atstovas.

TBN inf.

Pačiam Lietuvos pakrašty...

Lietuvos lenkų sąjungos Zarasų rajono skyrius įsikūrė 1989 m. Apie jo veiklą pasakoja ilgametė skyriaus pirmininkė Veronika Bagdanovič.

„Būkime kartu“

Šiuo metu mūsų skyrius vienija 93 narius. Deja, narių mažėja, nes nemažai jų yra senyvo amžiaus. Tačiau į mūsų gretas įsijungia ir naujų žmonių. Tai džiugina.

Skyriaus būstinė įsikūrusi mažame Turmanto miestelyje. Turime savo patalpas, kurias nuomojame iš Zarasų rajono savivaldybės. Skyriuje yra, kaip mes vadiname, penki rateliai: Zarasuose, Turmante, Čepukiškių, Kimbartiškių ir Tilžės kaimuose.

Skyriaus veikloje dalyvauja ne tik lenkai, bet ir lietuviai, rusai. Organizuojame Lietuvos, Lenkijos nepriklausomybės dienų, Gegužės 3-iosios

konstitucijos minėjimus, švenčiame Užgavėnes, Jonines ir kt.

Šiomet Turmante dešimtą kartą vyks lenkų kultūros festivalis „Būkime kartu“. Jame paprastai dalyvauja po dešimt meno kolektyvų iš Lietuvos, Lenkijos, Latvijos ir Baltarusijos.

Ne tik vietos bendruomenei yra žinomas moterų ansamblis „Srebrne pasemko“ („Sidabro gija“). Jo dalyvės dainuoja trimis kalbomis: lietuvių, lenkų, rusų. Tai vienintelis toks kolektyvas Zarasų rajone. Ansamblis koncertavo Kaune, Kėdainiuose, Varėnos rajone ir kt.

Rengiame poezijos vakarus, suaugusiųjų ir vaikų siuvinėjimo, drožimo, piešimo, mezgimo parodas.

Sveikiname bendruomenės narius jubiliejų, vestuvių, gimtadienių progomis. Tai vyksta iškilmingai Turmanto, Tilžės bažnyčiose. Kartu švenčiame šv. Kalėdas, giedame kalėdines giesmes.

Kasmet vykstame į ekskursiją po Lietuvą. Keliaujame šeimomis, gali važiuoti visi norintys. Esame aplankę Šiluvą, Tytuvėnus, Kryžių kalną, Palangą, Klaipėdą, Kauną.

Mokosi lenkų kalbos

Turmante veikia sekmadieninė lenkų kalbos mokyklėlė „Usmiech“ („Šypsena“). Šiomet ją lankė keturiolika vaikų, kurių amžius nuo trylikos iki šešiolikos metų. Juos mokė jauna mokytoja Ana Lotočko. Vaikai

1. Dainuoja moterų ansamblis.
2. Šoka Lenkų sekmadieninės mokyklėlės mokiniai.
3. Ansamblietės su LR Seimo nariu Michalu Mackevičiumi.

Bendrijos nuotraukos

Vadovaujami suaugusiųjų vaikai prižiūri senus apleistus kapus Bogdaniškių ir Lapališkių kaimų kapinėse, per visas šventes ant šių kapų uždega

susipažįsta su lenkų tradicijomis, papročiais.

Mus palaiko

Renginiams, kelionėms reikia lėšų. Vien savo narių mokesčiu negalėtume išsiversti.

Esame dėkingi Lietuvos lenkų sąjungos prezidentui, LR Seimo nariui Michalui Mackevičiui už finansinę paramą.

Mums padeda Zarasų rajono savivaldybė, asociacija užsienio lenkams remti „Wępolnota Polska“.

Apie mūsų veiklą rašo rajono laikraštis „Zarasų kraštas“, leidiniai lenkų kalba.

daugiausia yra iš mišrių šeimų, tikrai dviejų vaikų abu tėvai lenkai.

Mokyklėlės veikla neapsiriboja vien tik užsiėmimais klasėje. Vaikai dalyvauja koncertuose Turmante ir kitur, deklamuoja eilėraščius lenkų kalba, šoka, stato montažą ir kt.

žvakučių, padeda gėlių.

Kasmet vasarą auklėtiniai vežami į Lenkiją atostogauti. Ten paprastai nemokamai jie būna penkiolika ir daugiau dienų, lankosi įvairiose vietose, patiria daug naujų išpūdžių, sustiprina lenkų kalbos įgūdžius,

Holokausto tragedijos negalima pamiršti

Jonas RUMŠA

Penktasis „Gyvųjų maršas“

Balandžio 8 d. keli šimtai žmonių – Lietuvos ir Vilniaus žydų bendruomenių narių, Vilniaus geto kalinių, Izraelyje gyvenančių Holokaustą išgyvenusių asmenų palikuonys – dalyvavo jau penktą kartą organizuojamame „Gyvųjų marše“ nuo Panerių geležinkelio stoties iki Panerių memorialo Holokausto aukoms pagerbti. Nešini Izraelio vėliavomis ir vainikais, renginio dalyviai atkartojo kelio dalį, kuria ėjo Vilniaus geto kaliniai,

prieš juos nužudant Panerių miške. Vėliau minėjimas vyko prie Panerių memorialo.

Ceremonijos pradžioje Vilniaus Šolomo Aleichemo gimnazijos mokiniai uždegė žvakutes, gedulo vainikais žuvusiuosius pagerbė Lietuvos vyriausybės, Užsienio reikalų ministerijos, Izraelio ambasados Lietuvai, kitų diplomatinių atstovybių, Lietuvos žydų bendruomenės, Vilniaus geto kalinių atstovai.

Apdovanoti žydų gelbėtojai

Balandžio 8 d. Valstybinio Vilniaus Gaono žydų muziejaus Tolerancijos

centre buvo pagerbti Pasaulio Tautų Teisuoliai. Šiuo garbingu apdovanojimu įvertinti Ona ir Jonas Gelžiniai, kurie, rizikuodami savo gyvybe, nuo mirties išgelbėjo vieną jauną žydaite. Jiems skirtą apdovanojimą iš Izraelio ambasadorės Hagit Ben Jakov rankų priėmė jų anūkas Arvydas Gelžinis.

„Aš labai didžiuojuosi savo seneliais. Jie buvo geri, dori žmonės, paprasti ūkininkai. Labai didžiuojuosi, kad jie šitaip pasielgė ir gelbėjo žustančius žmones“, - sakė A. Gelžinis.

Pasaulio Tautų Teisuolių sąrašė yra 24 811 žmonių pavardžių, tarp jų – per 850 Lietuvos piliečių.

1953 m. Izraelyje specialiu Kneseto nutarimu buvo įkurtas Holokausto ir didvyriškumo atminties institutas „Yad Vashem“, kuris žydų gelbėtojams suteikia Pasaulio Tautų Teisuolių vardus, apdovanoja medaliu ir jų garbei Izraelyje esančioje Teisuolių alėjoje pasodina medį. Pasaulio tautų teisuoliams taip pat suteikiama privilegija ant Teisingumo sienos „Yad Vashem“ Teisingumo sode iškalti savo vardą.

Primins gatvė ir skveras

Balandžio 3 d. Vilniaus miesto savivaldybės taryba nusprendė gatvę pavadinti per Antrąjį pasaulinį karą žydams talkinusios Vilniaus universiteto bibliotekininės Onos Šimaitės vardu, o šalia esančiam skverui suteikti Pasaulio Tautų Teisuolių vardą.

O. Šimaitės vardu pavadinta gatvės atkarpa netoli Vilniaus kunigų seminarijos – nuo Ateities iki Kalvarijų gatvės sankryžos iki Pušyno kelio.

Pasaulio Tautų Teisuolių vardu pavadintas skveras šalia minėtos gatvės.

Gelbėjo žmones ir knygas

Vilniaus universiteto bibliotekos bibliotekininė Ona Šimaitė nacių

okupacijos metais teikė materialinę paramą Vilniaus geto gyventojams, organizavo pabėgimus iš geto, slėpė

riuos slėpė Universitete. Deja, daug jų neišliko.

Už pagalbą Vilniaus geto žydams 1944 m. balandį buvo suimta, kankinta ir nuteista mirties bausme. Pakeitus mirties bausmę kalinta koncentracijos stovyklose Vokietijoje ir Prancūzijoje. Po karo į Lietuvą nebegrižo. O. Šimaitė mirė 1970 m. viename Paryžiaus priemiestyje.

2002 m. O. Šimaitė apdovanota Žūvančiųjų gelbėjimo kryžiumi. Jeruzalėje auga jai skirtas medis.

2004 m., minint O. Šimaitės 110-ąsias gimimo metines, Vilniaus universiteto Simono Daukanto kiemelyje O. Šimaitėi atidengta atminimo lenta. Joje iškaltas įrašas: „Vilniaus universiteto bibliotekoje 1940 – 1944 m. dirbo Ona Šimaitė (1894 – 1970) Vilniaus geto žydų gelbėtoja Pasaulio Tautų Teisuolė“.

O. Šimaitės vardas įamžintas daugelyje solidžių rašytinių šaltinių, išleistų užsienio šalyse. Apie ją rašoma „Enciklopedia Judaica“ („Žydų enciklopedija“, išleista 1971 m. Izraelyje), 1974 m. keturiomis kalbomis Niujorke išleistame trijų tomų veikalė „Jerusalem of Lithuania“ („Lietuvos Jeruzalė“) ir kt.

Atminimo lenta Vilniaus universiteto bibliotekos bibliotekininkei, Vilniaus geto žydų gelbėtojai, Pasaulio Tautų Teisuolei Onai Šimaitėi Vilniaus universiteto Simono Daukanto kiemelyje.

Autoriaus nuotr.

pabėgėlius. Gelbėjo nuo sunaikinimo žydų kultūros vertybes: knygas, archyvinis dokumentus, rankraščius. Turėdama leidimą lankytis gete ir ieškoti negražintų bibliotekos knygų, O. Šimaitė iš geto išnešė svarbiausius žydų klasiko Icchoko Leibo Pereco raštus, poeto Abraomo Suckeverio sukurtas Vilniaus geto dainas, apie 200 Vilniaus geto žydų laiškų, ku-

Vokietijoje pristatytas litvakų kultūros paveldas

Gegužės 17 d. Eichšteto katalikiškojo universiteto centrinėje bibliotekoje (Vokietija) atidaryta litvakų paveldui skirta paroda, kurioje eksponuojamos buvusios LDK teritorijoje esančių sinagogų nuotraukos. Ekspozicija simboliškai pavadinta „Nykstančio kultūros paveldo nuotraukos“.

Anksčiau ši paroda veikė Brandenburgo ir Prūsijos istorijos namuose Potsdame.

Parodų tikslas – priminti apie turtingą žydų kultūros paveldą, visuo-

menės daugiakultūriškumą buvusios LDK teritorijoje, pakviesti susimąstyti apie nykstančios Europos kultūros dalį.

Ekspozicijoje demonstruojama per pusšimtis Lietuvos ir Baltarusijos sinagogų, jų architektūros ir urba-

nistinės aplinkos nuotraukų. Ne tik Lietuvoje, bet ir Baltarusijoje, kurios žemės įėjo į LDK sudėtį, gyvavo stipri žydų bendruomenė, tad abi šalys sieja bendras litvakų kultūros paveldas.

Paroda, kurią inicijavo Lietuvos kultūros paveldo departamentas, Eichšteto katalikiškojo universiteto centrinėje bibliotekoje veikė iki gegužės 31 d.

TBN inf.

Fotografijose - totorių bendruomenės gyvenimo akimirkos

Kovo 16 d. Prienų krašto muziejuje atidaryta fotomenininko vilniečio Jono Paršeliūno fotografijų paroda „Totoriai: 600 metų istorija ir šiandiena“. Parodoje eksponuojamose nuotraukose įamžintos jau septintą šimtmetį mūsų šalyje skaičiuojančios bendruomenės gyvenimo akimirkos: Lietuvos totorių sakralinis paveldas, šventės ir kultūrinė veikla, paminklo Vytautui Didžiajam Raižiuose atidengimo akimirkos, unikalūs Subartonių kaimo (Varėnos r.) muziejaus eksponatai ir kt.

Beje, tarp šio miestelio ir totorių yra gilus istorinis ryšys. Kaip parodos atidaryme teigė Prienų krašto muziejaus direktorė Lolita Batutienė, Prienų vardas pirmą kartą rašytiniuose šaltiniuose paminėtas 1502 m., kai Lietuvos didysis kunigaikštis Aleksandras padovanojo Prienų dvarą ir aplinkui esančias žemes totorių kilmės didikui Mykolui Glinskiui.

„Aš labai džiaugiuosi, kad totorių bendruomenė turi nuoširdų draugą, kuris paskutinius keletą metų savo fotoaparatu fiksuoja visus svarbiausius Lietuvos totorių bendruomenės gyvenimo įvykius. Jonas Paršeliūnas tapo mūsų bendruomenės fotome-

L. Gaidukevičienė, L. Batutienė, J. Paršeliūnas.

Romos Sinkevičiūtės nuotr.

traštininku. Jo nuotraukose užfiksuota tai, kas mums, totoriams, yra labai svarbu, turi išliekamąją vertę“, - sakė Lietuvos totorių bendruomenių sąjungos pirmininkas dr. Adas Jakubauskas.

Savo mintimis apie parodą taip pat pasidalino Varėnos ir Nemėžio (Vilniaus r.) totorių bendruomenių vadovai Liucija Gaidukevičienė ir Tairas Kuznecovas, Birštono meno mokyklos direktorė Laimutė Raugėvičienė ir kt.

Parodos atidarymo dalyvius džiugino totorių folkloro ansamblio „Ilsu“ jaunieji dainininkai (vadovė Almira Trakšeliene).

J. Paršeliūno fotografijų apie Lietuvos totorius paroda jau buvo eksponuota Tautinių bendrijų namuose Vilniuje, Nemėžyje, Kauno įvairių tautų kultūrų centre, Lietuvos Respublikos Seime. Vėliau ją ketinama eksponuoti Alytaus kraštotyros muziejuje, Lenkijoje.

TBN inf.

Baltijos šalių vokiečių bendrijų dainų šventė

Scenoje - jaunosios dainininkės iš Kauno.

Bendrijos nuotr.

Gegužės 24-26 d. Liepojoje (Latvija) vyko tradicinė Baltijos šalių vokiečių bendrijų dainų šventė. Joje dalyvavo Latvijos, Estijos ir Lietuvos vokiečių saviveikliniai kolektyvai.

Mūsų šaliai atstovavo Kauno, Klaipėdos, Marijampolės, Vilniaus vokiečių bendruomenių chorai.

Pažymėtina, kad Vilniaus vokiečių bendruomenės ansamblis „Kumpel“ (bendruomenės pirmininkas Ervinas Peteraitis, meno vadovė Danutė Zabukienė) dalyvavo visose šventėse, kurios organizuojamos nuo 1995 m.

Kitais metais Baltijos šalių vokiečių bendrijų dainų šventė vyks Daugpilyje (Latvija).

TBN inf.

„Kirtimų tabore didžiausia problema – neraštingumas“

Dailininkė, poetė, žmogaus teisių aktyvistė Vilma Fiokla Kiurė prieš ketverius metus atrado naują savo pašaukimą – pradėjo savanoriauti Kirtimų romų tabore Vilniuje. Su ja kalbamės apie savanoriavimą, romų gyvenimą ir problemas.

Jonas RUMŠA

- Kaip Jūs tapote savanore romų tabore?

- Savanorystė, savanoriavimas... Niekai negaliu priprasti prie šios sąvokos. Savo santykius su romais labiau apibūdinau kaip žmogišką bendravimą, draugystę, solidarumą su engiamaisiais. 2009 m. apsigyvenau Vilniuje ir tais pačiais metais pradėjau bendrauti su Kirtimų taboro žmonėmis. Prieš tai nemažai bendravau su Panevėžio romais.

- Kaip prisimenate savo pirmąjį susitikimą su romais?

- Pirmojo susitikimo aš neprišimenu, nes romai mane supo nuo ankstyvos vaikystės. Mano senelis bendravo su romais. Jis labai mėgo romų draugiją. Močiutė pasakojo,

kad senelis ir pats išeidavo su taboru paklajot, iki kol sovietų valdžia apie 1956-uosius jiems klajoti neuždraudė.

- Ar nekilo mintis bėgti kuo toliau nuo taboro?

- Ne nekilo. Tabore gyvena daug puikių žmonių. Ypač pagyvenusios moterys. Jos nuostabios. Drašios, išmintingos, gražios. Mėgstu su jomis pabendrauti.

- Taboras nėra vienalytis...

- Kirtimuose yra du taborai. Vienas Žemutinis kotliarų (kolderašų) – jie stačiatikiai, ateiviai iš Moldovos, Rusijos, ir Aukštutinis – senbuvių leči romų. Jie katalikai. Abi grupės šneka skirtingais dialektais.

- Ar romų bendruomenė yra uždara? Ar joje vyksta pokyčių?

- Romų bendruomenė yra įvairi. Yra uždarų šeimų, yra emancipuotų ir atvirų romų. Pokyčių yra, nes keičiasi

pasaulis, o su juo ir visi žmonės. Net ir uždaras bendruomenes veikia išorės veiksniai: valstybės socialinė politika, savivaldybių veikla. Mūsų šalyje vykdoma politika romų atžvilgiu daugelį paskatino emigruoti. Emigravo beveik ketvirtadalis vietinių, sėsliai gyvenančių romų. Tai ir yra pagrindinis ir ryškiausiai pastebimas pokytis.

- Ar būna romų santuokų su kitos tautybės asmenimis?

- Taip, būna ir ne taip jau retai. Kartais girdžiu šnekas tarp romių pauglių mergaičių, kad jos „už čigono netekės“. Kartais jaunimui atrodo, kad mišri santuoka yra išeitis norint iš esmės pakeisti savo gyvenimą, integruotis į mūsų represyvią visuomenę ir taip išvengti skriaudų ir patyčių dėl tautybės. Todėl, manau, kad mišrių santuokų tik daugės.

- Ką Jūs konkrečiai darote kaip savanorė?

- Šiuo metu bendrauju su viena šeima, kurios suaugusieji nariai kalbi, o vaikai gyvena vaikų namuose. Iki tol, kol juos visus išvežė ir išskirstė po valdiškus namus, su šeima bendravau Kirtimų tabore. Padėjau vaikams ruošti pamokas, patardavau tėvams kaip bendrauti su mokykla.

Kirtimų tabore didžiausia problema – neraštingumas ir iš to išplaukia visos kitos problemos, todėl, kai sužinojau kad tabore lankosi savanoriai, padedantys romų vaikams mokytis, iškart prie jų prisijungiau.

Dabar darau tą patį, tik su tėvais bendrauju laiškais ir lankydamu juos kalėjime, o vaikams mokytis padedu vaikų namuose, nes gyvenamoji vieta pasikeitė, o problemos nesikeičia. Vaikai prastai kalba ir supranta lietuviškai, todėl jiems kyla sunkumų mokantis. Be to, jie labai sunkiai išgyvena atskyrimą nuo romų bendruomenės. Mums net sunku suvokti

kokie ten tamprūs ryšiai tarp šeimos narių.

- Kaip keičiasi romų vaikai ir jaunimas?

- Vaikai, jaunimas kaip ir visur labai domisi naujomis technologijomis: kompiuteriai, internetas, kompiuteriniai žaidimai, facebook'as, mobilieji išmanieji telefonai. Prie Aukštutinio taboro yra Romų visuomenės centras, ten stovi keli kompiuteriai, kurie nuolat aplipę vaikais. Beje, šiuolaikinė komunikacija: sms, facebook žinutės, susirašinėjimai e-paštu neįmanoma be raštingumo ir dažnas romų vaikas pradeda tą suprasti. Todėl naujosios technologijos, platesnės galimybės jomis naudotis labai motyvuoja romiukus mokytis.

- Visuomenėje apie romus gajūs neigiami stereotipai. Laikas nuo laiko įvairiuose šaltiniuose pasirodo apklausų duomenys, koks nuošimtis respondentų nenorėtų gyventi kaimynystėje su romais ir pan. Jūs turite galimybę romų gyvenimą stebėti iš arti. Kaip Jūsų nuomonė apie romus skiriasi nuo egzistuojančių stereotipų visuomenėje?

- Patikslinsiu, šalia romų nenorėtų gyventi 87 proc. lietuvių. Tačiau tie patys lietuviai nenorėtų gyventi ir šalia lenkų (51 proc.) ir žydų (45 proc.). Lietuvoje yra apie keturis tūkstančius žydų, dažnas provincialas jų akyse nėra matęs, o štai sėdi ir nekenčia, bijo kad jie šalia apsigyvens. Romų dar mažiau, tik apie du tūkstančius, tačiau jie mūsų žiniasklaidoje taip demonizuojami, kad atrodo, jog jų Lietuvoje tūkstančių tūkstančiai ir jie nieko neveikia, tik tyko kiekvieno dorą lietuvio už kampo ir taikosi jį apvogti ar įsprauti narkotikų.

Tautinės neapykantos kurstymo mechanizmas labai ryškiai matomas santykiuose su lenkais. Dar visai neseniai jokio priešiško tarp lenkų ir lietuvių nebuvo. Įtampa atsirado prasidėjus ekonominei krizei. Pasipiktinusiai, nuo ekonominių, socialinių problemų kenčiančiai visuomenei

sukuriamas PRIEŠAS ir visa minios agresija nukreipiama ne į politikus ir valdžios institucijas, o į dirbtinai kurstomą tautinį konfliktą. Taip visada buvo ir bus kol bus kovojama dėl valdžios ir dominavimo.

Didžiausia neapykanta romams ir yra dėl to, kad jie tiesiog nepasiduoda valstybės represijoms. Tai iš esmės anarchistinė tauta, kuriai svarbiausia – laisvė. O laisvė mūsų pasaulyje yra didžiausia prabanga ir už ją reikia labai brangiai mokėti. Man laisvė taip pat didžiausia vertybė, todėl romų pasaulėžiūra man yra labai artima.

- Ką, Jūsų nuomone, reikėtų daryti, kad tų stereotipų mažėtų, keistūsi visuomenės pažiūra į šią tautinę grupę?

- Aš tikrai nežinau ką daryti. Neseniai susidūriau su tokiu reiškiniu. Koncerte šalia manęs sėdėjo pagyvenusi lietuvė, kuri džiaugsmingai plojo ir balsu pritarė koncertuojantiems romams scenoje, o už nugaros šurmuliuojantiems romiukams laidė neapykantos pilnas pastabas. Mat, vaikai šurmuliavo ir per garsiai reiškė savo emocijas. Ir čia ne pavienis atvejis. Jei lietuvis mėgsta Radži dainas, tai dar nereikia, kad jis bus tolerantiškas šalia jo gyvenantiems romams. Todėl tos schemas, pasakojimai, kad Čarlis Čaplinas buvo romas ir ne visi romai yra vagys, pas mus Lietuvoje netinka. Lietuviai romų bijo. O kai žmonės bijo, tai visada reakcija neadekvati, arba perdėtas romantizavimas, arba demonizavimas. O reiktų, tiesiog, suvokti, kad jie tokie pat žmonės. Tiesa, kad suvokti kito žmogiškumą, reikia pačiam būti žmogumi...

- Tačiau, pavyzdžiui, narkotikai nėra stereotipas, o realybė, apie kurią laikas nuo laiko skaitome sostinės policijos suvestinėse.

- Sostinės policijos suvestinėse labai subjektyvios. Taip, taboruose yra narkotikų, tai matosi plika akimi. Tačiau plika akimi matomas ir baisus skurdas, kuris nelabai derinasi su plataus mąsto narkotikų prekyba, kuri prirašoma romams. Tikrasis

narkotikų verslas klesti tikrai ne taborė, nes į Kirtimus važiuoja tik paskutinės stadijos narkomanai, kurie vartoja bet ką, kad tik palengvintų savo varganą egzistenciją. Benamiai, bedaliai žmogystos, labiau panašesni į vaiduoklius nei į žmones būriuojasi prie kelių lūšnelių. Ten turėtų lankytis ne policija su savo „kovos su narkotikais“ būriais, o socialinės tarnybos, medikai. Kirtimų taboras – tai visuomenės atstumtųjų, paniekintųjų žemė ir jie gyvena taip kaip moka. Tokia realybė mano akimis...

- Kitose šalyse, pavyzdžiui, Vengrijoje romai yra integruoti į visuomenės gyvenimą, dirba, jų yra tarp inteligentiškų profesijų atstovų, romų jaunimas studiuoja universitetuose, kolegijose. Ar Lietuvoje greit sulauksime to laiko?

- Reikia pamiršti žodį „integruojami“, nes jis gan represyvus santykiuose su romais. Romai gali norėti arba nenorėti integruotis. Kaip jie elgsis priklauso tik nuo mūsų požiūrio į juos. Keistis turi pati visuomenė, o ne romai. Į gerą, atvirą, draugišką bendruomenę nereikia raginti integruotis ir prapti. Užsidaroma tik nuo priešiškos daugumos.

Beje, Vengrijos, kaip tolerantiškos romams, šalies pavyzdys jau nėra tinkamas. Viskas pasikeitė 2010 m., kai romų gyvenvietėse pogromus organizavę ir gyventojus žudę ultra-dešiniųjų partijos „Jobbik“ ir juos palaikę „Fidesz“ nariai laimėjo parlamento rinkimus.

Lietuvoje vyksta panašūs procesai. Po šių metų kovo 11-osios neonacių eitynių Gedimino prospektu aš nebėčiau jokiom permainom. Visuomenė, žiniasklaida intensyviai fašistėja ir Lietuvoje prasidėjo „krentančio lifto“ efektas, kai išeities nėra. Žmogaus teisių aktyvistai tapo pajuokos objektu, o tolerancija – keiksmažodžiu net tarp intelligentais save laikančių žmonių.

Romams Lietuvoje kuo toliau, tuo nesaugiau gyvent, kaip beje ir man...

Graikai Lietuvos žemėje – nuo Herodoto laikų iki šių dienų

Po poros metų Lietuvos graikų draugija „Patrida“ minės įsikūrimo 20-metį. Apie draugijos vykdomą veiklą, planus kalbėjomės su draugijos pirmininke Agėlina Eminova.

Jonas RUMŠA

- Yra sakoma: du lietuviai – trys partijos. Ar panašiai nesielgia ir graikai? Lietuvoje yra dvi graikų organizacijos – „Patrida“ ir „Pontos“, kurios nebendruoja, nacionalines šventes švenčia atskirai. Ar galėtumėte skaitytojams paaiškinti tikrus ar tariamus nesutarimus tarp šių organizacijų?

- Šis klausimas turi savo priešistorę. Paskutinio praėjusio amžiaus dešimtmečio pradžioje buvo įkurta pirmoji Lietuvos graikų draugija „Pontos“, kurios pirmininku buvo Achilles Džavachidis. Po kelerių metų vienas iš bendrijos narių G. Macukatovas apgaulės būdu pasisavino antspaūdą bei steigimo dokumentus ir, kadangi atsiskė juos gražinti teisėtam pirmininkui, už gėdingą elgesį buvo pašalintas iš graikų draugijos. Po to mes, 90 proc. „Pontos“ narių, išskyrus G. Macukatovą ir jo šeimos narius, buvome priversti įkurti naują draugiją, nes negalėjome dirbti be antspaudo. Tokiu būdu 1995 m. buvo įkurta „Patrida“.

„Patrida“ (išvertus iš graikų kalbos – „Tėvynė“) – nesuskaidyta draugija, vienijanti Lietuvos graikus (apie 120 žmonių). Tuo tarpu „Pontos“ – šešių ar septynių graikų organizacijų asociacija. Pats terminas „asociacija“ slepia gudravimą. Kaip galima įkurti asociaciją, jeigu iš viso Lietuvoje, pagal paskutinio gyventojų surašymo

Agėlina Eminova.

Autoriaus nuotr.

duomenis, gyvena 160 graikų. Ar tik ne leitenanto Šmidto vaikai ją sudaro?

Nežiūrint mūsų skirtumų, daugkartinių kreipimosi į buvusį Tautinių mažumų ir išeivijos departamentą, patalpų Tautinių bendrijų namuose mums skirta nebuvo. Tuo tarpu mes turime labai turtingą (daugiau kaip 400 tomų) mokomosios literatūros graikų kalba biblioteką. Patalpas gavo „Pontos“.

Mūsų atstovui nėra vietos Tautinių bendrijų taryboje. Ten graikų vardu posėdžiauja G. Macukatovas, nors per paskutinius devynerius metus renkant atstovą į Tarybą mes nė karto nematėme nė vieno atstovo nė vienos organizacijos, priklausančios „Pontos“. Reikalas tas, kad yra neteisinga rinkimų į Tarybą tvarka, kai renkama pagal principą: viena organizacija – vienas balsas. Kai kurie gudruoliai jį apeina, įkurdami

neįtikimą skaičių organizacijų iš paties savęs. Visų formalumų prisilaikyta, o kaip yra ištikrųjų niekam nesvarbu.

Kai dėl bendravimo, tai galiu pasakyti, kad visi mūsų renginiai yra atviri, apie juos mes informuojame viešai ir visi norintys gali juose dalyvauti.

- Kokiomis aplinkybėmis graikai atsirado Lietuvoje?

- Istoriniai graikų ryšiai su Lietuva siekia Herodoto laikus, kai graikų pirkliai pasiekdavo Baltijos krantus ir čia prekiaudavo. Apie tai liudija Graikijos muziejuose esantis senovinis gintaras, kurį mokslininkai identifkavo kaip Baltijos gintarą.

Rusijos imperijos laikais buvo graikų šeimų, kurios čia apsigyveno dėl darbo ar verslo reikalų. Pavyzdžiui, buvusio savivaldybės pastato (Gedimino pr. 9) architektas buvo graikas Mavros. Graikų skaičius išaugo praėjusio amžiaus trečiajį

dešimtmetį. Tada atvyko verslininkų iš Graikijos ir Rusijos. Sovietiniais laikais pagal paskyrimą atvyko dirbti baigę aukštąsias mokyklas ir gyvena iki šiol.

- Kiek šiuo metu graikų gyvena Lietuvoje?

- Mūsų paskaičiavimais, didžiausias graikų skaičius Lietuvoje siekė 200 žmonių. Prieš dešimt metų buvo 176. Pagal paskutinį gyventojų surašymą, mūsų buvo 160. Spekuliacijos, kad šis skaičius nėra tikslus, neturi pagrindo – tautybė užrašoma iš žmogaus žodžių.

Graikai gyvena įvairiuose Lietuvos miestuose: Vilniuje (daugiau kaip 70 žmonių), Kaune, Klaipėdoje (daugiau kaip po 20 žmonių), Šiauliuose, Švenčionėliuose, Kėdainiuose. Anksčiau kelios graikų šeimos gyveno Visagine, tarp jų – inžinieriai-statybininkai, kurie statė atominę elektrinę ir miestą. Tačiau dabar ten gyvena tik viena graikų šeima.

- Kokią vietą graikai užima Lietuvos visuomenėje?

- Tarp „Patridos“ narių yra daug nusipelnusių žmonių. Ivanas Makmakas daugiau kaip trisdešimt metų dirbo Vilniaus elektros suvirinimo prietaisų gamyklos direktoriumi; Nikolajus Medvedevas, Nepriklausomybės akto signataras, trijų kadencijų Seimo narys, Fenikso ordino – aukščiausio Graikijos Respublikos apdovanojimo – kavaliereus; Romualdas Azguridis, žinomas klarnetininkas ir saksofonininkas, savo laiku grojo Lietuvos televizijos orkestre, jo sūnūs Audrius ir Aris – verslininkai; Tamara Blažienė, ilgametė choro „Vilnius“ dirigentė, kompozitorė ir pedagogė, muzikos mokyklos mokytoja; Jelena Liaskovskaja (Nikolaidi), Nacionalinės žemės tarnybos Teisės departamento direktorė; Georgijus Kišanidis daug metų dirbo Lietuvos-Kanados įmonės „Vilniaus mediena“ gamybos direktoriumi ir daug kitų. Tarp mūsų yra inžinierių, ekonomistų, gydytojų, žurnalistų, teisininkų, programuotojų, pedagogų...

- Papasakokite apie „Patridos“ veiklą.

- Per aštuoniolika gyvavimo metų mes nuveikėme nemažai. Atidarėme graikų kalbos mokyklą, kurioje mokyti kvietėme visus pageidaujancius, nepriklausomai nuo amžiaus ir tautybės. Pastaruosius ketverius metus graikų kalbos mokyklos užsiėmimai vyko Vilniaus universitete, juos vedė „Patridos“ prašymu iš Graikijos komandiruotas mokytojas. Mokymas buvo nemokamas, klausytojai buvo nemokamai aprūpinami Graikijos švietimo ministerijos atsiųstais graikų kalbos vadovėliais. Mūsų mokyklos klausytojai ne kartą vyko į Graikijos universitetų rengiamus kalbos kursus. Deja, dėl krizės kursai daugiau nerengiami. Keletas klausytojų dirba Graikijoje ir Kipre.

„Patrida“ aktyviai dalyvavo Užsienio graikų generalinio sekretoriato organizuojamose programose. Dvylika metų mes kasmet poilsui į Graikiją siuntėme 5-12 vaikų. Keletą kartų nemokamai siuntėme pensininkų ir jaunimo. Į šias programas įeina ne tik poilsis, bet ir ekskursijos po šalį.

Mes surinkome daug medžiagos apie graikų diasporą Lietuvoje ir ateityje norėtume įkurti savo muziejų.

Nuolat rengiame vakarus, viktorinas, konkursus, kino filmų apie Graikiją peržiūras, kartu pažymime nacionalines šventes, keliaujame. Įkūrėme savo vokalinę-instrumentinį ansamblį, kuris dalyvavo tarptautiniame festivalyje. Beveik visuose renginiuose dalyvauja Graikijos ambasadorius ir ambasados pareigūnai, Kultūros ministerijos atstovai, Tautinių bendrijų namų direktorė Alvida Gedaminskienė. Esame jiems dėkingi už dėmesį ir paramą.

- Anksčiau jūsų draugija leido laikraštį tokiu pat pavadinimu „Patrida“. Laikraštis nebeišeina?

- Šešerius metus leidome savo laikraštį „Patrida“. Jame buvo spausdinama medžiaga ne tik apie graikų draugijos įvykius, bet ir įvairi informacija apie Graikiją, jos istoriją,

kalbą, kultūros ir istorijos paminklus, rašytojus, poetus ir muzikantus, o taip pat apie svarbius valstybės įvykius, pavyzdžiui, apie Graikijos prezidento Konstantino Stefanopuloso vizitą Lietuvoje 1999 m.

Skyrelyje „Kas jūs, Lietuvos graikai?“ buvo pasakojama apie mūsų draugijos narius. Deja, dėl lėšų trūkumo laikraščio leidybą teko nutraukti. Tačiau daugelis skaitytojų ir dabar skambina ir klausia, ar leisime laikraštį. Kasmet Kultūros ministerijai teikiame paraišką dėl finansinės paramos laikraščio leidybai, bet mūsų projekto nepalaiko.

- Bet Kultūros ministerija šiemet finansavo jūsų tęstinį projektą „Europos Sąjungos tautų kultūrinių ryšių stiprinimas – pažintis su Graikijos kultūra“. Įdomu būtų plačiau apie tai išgirsti.

- Vykdydami šį projektą, ketiname surengti graikų muzikos koncertų, supažindinti klausytojus su muzikinės-literatūrinės kompozicijos pagal garsaus graikų rašytojo Nikoso Kazantzakiso romaną „Kapitonas Michalis“ ištraukomis. Joje dalyvauja ir Lietuvos operos žvaigždės. Kompoziciją parengti padėjo Graikijos ambasada. Ji skirta pažymėti Graikijos ir Lietuvos diplomatinių santykių atkūrimo 20-metį. Kūrinyje buvo atliktas ne tik graikų kalba, bet pirmą kartą ir lietuvių kalba, turėjo didelį pasisekimą. Ketiname surengti literatūrinį vakarą, skirtą poetui Konstantinui Kavafisui, įdėti į mūsų tinklalapį medžiagos apie jį ir kitus žymius dvidešimtojo amžiaus graikų poetus, beveik nežinomus Lietuvoje.

- Lietuvos valstybė daug dėmesio skiria užsienyje gyvenantiems lietuviams. Užsienio reikalų ministerijoje yra Užsienio lietuvių departamentas, vykdoma „Globalios Lietuvos“ programa, vyksta Pasaulio lietuvių suvažiavimai, rengiami mokytojai lituanistinėms mokykloms užsienyje. O kaip Graikija rūpinasi savo diaspora?

- Užsienio šalyse gyvena daugiau

kaip 7 mln. graikų kilmės žmonių. Palyginimui priminsiu, kad pačioje Graikijoje gyvena per 11 mln. Didžiausia graikų diaspora yra JAV – per 3 mln., Vokietijoje – 350 tūkst., Ukrainoje – 250 tūkst., Didžiojoje Britanijoje – 200 tūkst., Rusijoje – per 150 tūkst., Prancūzijoje – 35 tūkst. ir t. t. Azijos šalyse gyvena 70 tūkst. graikų, Pietų Amerikos – per 45 tūkst., o taip pat Afrikos šalyse.

Prie Graikijos užsienio reikalų ministerijos veikia Užsienio graikų generalinis sekretoriatas, kuris daugelį metų viso pasaulio graikų diasporoms padeda organizuoti kultūros ir švietimo darbą. Jau minėjau, kad daug dėmesio skiriama graikų kalbai mokytį: išlaikomos mokyklos, leidžiami vadovėliai, rengiami kalbos kursai. Deja, dėl krizės daugelio programų finansavimas pristabdytas.

Darbą su graikų diasporomis koordinuoja ir Pasaulio graikų taryba, turinti skyrius Europoje, Azijoje, Amerikoje, Australijoje. „Patridos“ atstovai daug kartų buvo užsienio graikų suvažiavimų delegatai. Veikia dar kelios tarptautinės organizacijos, kurios kuruoja Pontijos graikų, t. y. graikų, nuo senų senovės gyvenančių Juodosios jūros baseino šalyse – Turkijoje, Bulgarijoje, Ukrainoje, Rusijoje, – veiklą.

Vokiečiai, išeiviai iš Lietuvos, nepraranda ryšių su buvusia tėvyne

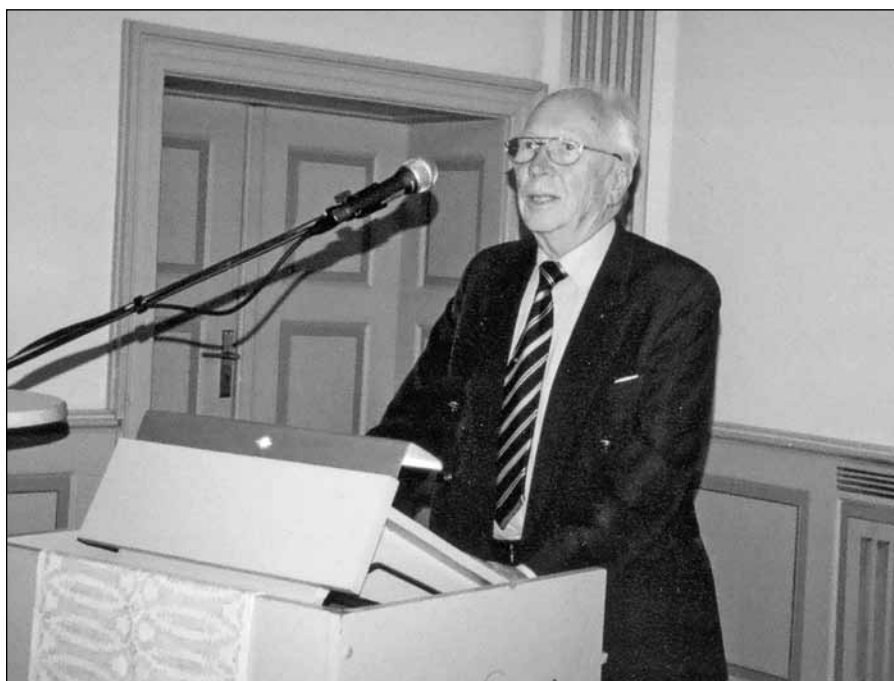
Baigiantis 2012-iesiems metams Vilniuje vyko LR kultūros ministerijos surengta tarptautinė konferencija „Lietuvos santykis su jos nelietuviška išeivija“. Joje tarp kitų pranešimą skaitė Iš Lietuvos kilusių vokiečių bendrijos pirmininkas Hardis Metas (Hardy Mett, Vokietija). Jis mielai sutiko papasakoti apie savo organizacijos veiklą.

Jonas RUMŠA

Lietuviškai nekalba, bet Lietuva domisi

Iš Lietuvos kilusių vokiečių bendrija vienija vokiečius, repatrijavusius iš Lietuvos 1941 m. kovo mėnesį, jau vykstant Antrajam pasauliniam karui.

„Visi mūsų žmonės Vokietijoje pradėjo naują gyvenimą. Jų vaikai ir anūkai, beje, įgijo gerą išsilavinimą, nebepažįsta ankstesnės artimųjų tėvynės. Taip pat jie nekalba lietuviškai. Aštuntąjį ir devintąjį dešimtmečius, po daugelio metų, įvyko pirmieji vizitai į Lietuvą. Buvo leista keliauti į Vilnių. Nugriovus Berlyno sieną ir Lietuvai atgavus nepriklausomybę, keliaujančių čionai daugėjo. Vieni turėjo giminių, kiti norėjo pamatyti vaikystės vietas, tretį – kas labai džiū-

Hardis Metas siekia, kad iš Lietuvos kilusių vokiečių ryšiai su Lietuva būtų tamsresni.

Bendrijos nuotr.

gina – savo tėvų ir senelių gimtines“, – prisiminimais dalijosi Hardis.

Pasak jo, bendruomenė siekia, kad ryšys su Lietuva nenutrūktų. Nuo 1955 m. ji turi du kultūrinius leidinius: „Die Raute“ („Rūta“), kuris leidžiamas tris kartus per metus, ir metraščių „Heimatgrus“ („Tėviškės pasveikinimas“). Žurnale rašoma apie kultūrinius, visuomeninius Vokietijos ir Lietuvos įvykius. Devyniasdešimt vienerių metų pastorius Alfredas Franc-kaitis 40 metų buvo metraščio sudarytojas, yra išvertęs į vokiečių kalbą

daugelį Maironio eilėraščių. 1998 m. jis apdovanotas LDK Gedimino ordino Karininko kryžiumi.

Sudėtingi šios skaitlingos žmonių grupės likimai neliko nepastebėti mokslininkų. Kaip teigė H. Metas, dviejose daktaro disertacijose analizuojamas Lietuvos vokiečių perkėlimas į Vokietiją ir nacių okupacija Lietuvoje.

Vokiečių kalba neįdomi?

Bendruomenė kartu su Lietuvių kultūros institutu, esančiu Vasario

16-osios gimnazijoje Hiutenfelde, kasmet rengia kultūros dienas. Jose svarstomi aktualūs Lietuvos istorijos, kultūros, visuomeninio gyvenimo, dviejų šalių bendradarbiavimo klausimai, vyksta plati kultūrinė programa.

„Į kultūros dienas kviečiame Lietuvos vokiečių bendrijų atstovus, kurie nuo Antrojo pasaulinio karo pabaigos nėra matę savo istorinės tėvynės. Taip pat laukiami ir lietuviai. Pernai mes pakvietėme Šiaulių universiteto gimnazijos direktorių ir vokiečių kalbos mokytoją diskusijai dėl mokyklų partnerystės ir mokinių mainų“, - sakė H. Metas.

Hardis teigė nesuprantąs, kodėl Lietuvoje labai sumažėjo dėmesys vokiečių kalbai, o mokyklų programose jai skiriama simbolinė reikšmė.

„Anksčiau, pavyzdžiui, Kauno „Neries“ viešbutyje buvo kalbama vokiškai. Prieš dvejus metus jau niekas nekalbėjo vokiškai, nors daugiausia turistų atvyksta iš Vokietijos“, - stebėjosi H. Metas.

Ji taip pat stebina, kodėl daugelis lietuvių važiuoja dirbti į Angliją ir Airiją ir ten dirba nekvalifikuotą darbą.

„Tuo tarpu žymiai arčiau, Vokietijoje, trūksta 50 tūkst. inžinierių ir 40 tūkst. slaugos specialistų ligoninėse bei senelių namuose. Pavyzdžiui, šiuo metu Vokietijoje dirba keturi tūkst. slaugytojų iš Lenkijos. Darbdaviai siūlo gerą atlyginimą. Viena iš sąlygų – geros vokiečių kalbos žinios ir, aišku, atitinkama kvalifikacija“, - aiškino Hardis.

Laiko savo pareiga

Daugelis išeivių, kaip teigė H. Metas, grįžę iš kelionių po Lietuvą, ėmėsi labdaringos veiklos, kurią laiko savo pareiga buvusiai tėvynei. Pastaruoju metu aktyviai veikia ir paramos organizacijos, tokios kaip Vokietijos Raudonasis kryžius.

„Užpernai prieš Kalėdas buvo atvežtos 24 tonos labdaringos siuntos, kurią sudarė slaugai skirtos lovos, neigaliųjų vežimėliai ir stalai Daugu

ligoninei ir Miroslavo senelių globos namams, taip pat drabužiai ir žaislai Simno vaikų globos namams. Prieš kurį laiką Vokietijoje buvo paskelbti jaunimo savanorystės metai, kuomet jaunimas galėjo mokytis socialinių gebėjimų. Šios akcijos metu, igyvenindinant tarptautinio socialinio darbo idėją, keletas jaunuolių iš Vokietijos vienerius metus savanoriškai dirbo Alytaus senelių namuose. Raudonasis kryžius savo labdaringa veikla parodė dėmesį Raseiniams. 1995 m. Bioblingene prie Štutgarto užsimezgė ryšiai tarp Kauno ir Bioblingeno ortopedų klinikų. Nuo to laiko vyksta vizitai Kaune ir Bioblingene dėl naujausios operacinės technikos“, - apie labdarinę veiklą pasakojo H. Metas.

Nuo Gedimino laikų

Vokiečiai Lietuvoje apsigyveno XIII amžiuje, kai didysis kunigaikštis Gediminas išsiuntė savo garsiuosius laiškus į Europą, kviesdamas „vyskupus, pirklius, gydytojus, kalvius, račius, kurpius, kailiadirbius ir kt. atvykti į Lietuvą, laisvai įsikurti, be jokių rinkliavų ir maitų“.

„Antroji vokiečių kėlimosi į Lietuvą banga prasidėjo 1795 m. po trečiojo Abiejų Tautų Respublikos padalijimo. Daug vokiečių apsigyveno pasienio zonoje. Auganti pramonė reikalavo kvalifikuotų specialistų. Devynioliktojo amžiaus antroje pusėje tiesiamas geležinkelis S.-Peterburgas – Kybartai – Karaliaučius taip pat sutraukė daug vokiečių. Šalia Virbalio geležinkelio stoties esančiame pasienio Kybartų miestelyje apsigyveno geležinkelininkų, inžinierių, tarnautojų, amatininkų. Abu mano tėvai yra kilę iš šios vietovės“, - teigė Hardis.

Prieš Antrąjį pasaulinį karą, pavyzdžiui, Vilkaviškio apskrityje vokiečiai sudarė 12,5proc. gyventojų.

Dukart išvežti

Hitlerio – Stalino suokaltis, karas, pokario metai turėjo dramatiškų pasekmių Lietuvos vokiečiams, sulaužė

likimus, išskyrė šeimas, daugelį vaikų paliko našlaičiais.

„1941 m. nuo vasario iki kovo iš Lietuvos į Vokietiją buvo perkelta 52 tūkst. vokiečių tautybės asmenų. Perkeltieji iš pradžių gyveno barakuose. Prasidėjus karui didėjo nepasitenkinimas. Todėl Vokietijos valdžia nusprendė dalį vokiečių žemdirbių, atvykusių iš Lietuvos, vėl perkelti į Lietuvą derliui nuimti. Sugrįžus 1944 m. sovietams, vokiečiai antrą kartą per trejus metus turėjo palikti savo tėvynę“, - dalijosi prisiminimais H. Metas.

Bendrija gyvuoja

Iš Lietuvos kilusių vokiečių bendrija įkurta 1954 m. Tada joje buvo apie 20 tūkst. Lietuvos vokiečių. Šiandien jų jau daug mažiau. Tačiau H. Metas džiaugiasi, kad į bendriją ateina išeivių palikuonys.

Bendrija turi septynis skyrius įvairiose Vokietijos žemėse.

Bendrija dviem metams renka Tarybą, kurią sudaro keturi asmenys. H. Metas bendrijai vadovauja nuo 2000-ųjų metų.

Iš Lietuvos kilusių vokiečių bendrija įeina į Ištremtųjų sąjungą, kuri vienija 21 bendriją su pusantro mln. narių. Didžiausios bendrijos yra Sudetų vokiečių ir vokiečių iš buvusios Sovietų Sąjungos (daugiausia iš Pavolgio ir Kazachstano).

Lietuvai reikalingi visi

Grįžkime prie minėtos konferencijos „Lietuvos santykis su jos nelietuviška išeivija“. Bene pirmą kartą per dvidešimt metų tokiu aukštu lygiu prisiminti tie, kurie gimė, augo, mokėsi Lietuvoje, daug metų dirbo jos labui, o kažkada paliko protėvių kraštą ir išvyko gyventi į savo istorinę tėvynę ar trečią šalį. Pranešimuose buvo nagrinėjama, kaip stiprinti ryšius su kitataučiais išeiviais iš Lietuvos, kokios galėtų būti šių ryšių formos, svarstyti dvigubos pilietybės, bendrų projektų kūrimo, lietuvių kalbos kursų organizavimo ir kiti klausimai.

Gyvenimas pašvęstas gèriui ir grožiui

„Gerumas ir grožis išgelbės pasaulį“. Tokio pavadinimo vakaras vyko balandžio 11 d. Tautinių bendrijų namuose. Jis buvo skirtas Lietuvos rusų kultūros ir švietimo bendruomenės „Svietlica“ pirmininkės Galinos Kuzminos gyvenimo, kūrybos ir visuomeninės veiklos jubiliejinėms datoms paminėti. Šia proga buvo atidaryta jos tapybos darbų paroda.

Sulaukė vertinimų

„Aktorė, dailininkė, pedagogė, knygų autorė, aktyvi visuomenininkė, įdomus ir šiltas žmogus – toli gražu ne visi žodžiai, kuriais galima apibūdinti Galiną. Ji yra kūrybinga, visapusiška asmenybė. Galina savo žinias, turtingą gyvenimo patirtį su malonumu atiduoda kitiems, vaikams, jaunimui, išdėstė savo knygose“, - sveikindama jubilatę kalbėjo Tautinių bendrijų namų direktorė Alvida Gedaminskienė.

Kultūros ministerijos Tautinių mažumų reikalų skyriaus vyriausioji specialistė Rasa Paliukienė G. Kuzminai įteikė Kultūros ministerijos Garbės raštą.

Pasveikinti jubilatės atvyko tautinių bendrijų atstovai, mokiniai, jos bendradarbiai pedagogai, buvę kolegos Lietuvos rusų dramos teatre aktorai. Galina nuo 1961 m. apie dešimt metų vaidino šiame teatre. G. Kuzminos adresu buvo pasakyta daug šiltų žodžių, skambėjo taip pat muzikinių sveikinimų ir linkėjimų.

„Netalentingų vaikų nėra“

G. Kuzmina daugiau kaip dvidešimt metų vadovauja Lietuvos rusų kultūros ir švietimo bendruomenei „Svietlica“. Per tą laiką ji surengė daug vaikų ir jaunimo dailės parodų, koncertų, skatina jaunos kūrėjus dirbti, tobulėti, tikėti savo jėgomis ir gebėjimais. Ne vienas G. Kuzminos mokinys, baigęs vidurinę mokyklą, pasirinko dailės studijas Lietuvos, Rusijos universitetuose. Tačiau tai nėra pagrindinis pedagogės darbo tikslas.

„Visai nebūtina, kad, baigę dailės studiją, jaunuolis ar mergina pasirinktų profesionalaus menininko kelią. Svarbiausia, kad čia jie išmoksta pažinti grožį, įprasminti jį piešiniuose, turtin-gesnis tampa jų dvasinis pasaulis. Jie jau kitomis akimis žvelgs į pasaulį“, - sako G. Kuzmina.

Dirbdama dailės mokytoja mokykloje, vadovaudama vaikų dailės studijai, Galina sukaupe didžiulę pedagoginės, kūrybinės veiklos, darbo su

Galina Kuzmina.

Vlado Uznevičiaus nuotr.

talentu apdovanotais vaikais patirtį, kuri prašyte prašesi apibendrinama.

Galina ėmėsi plunksnos. Pirmoji jos parašyta knyga, išvydusi dienos šviesą, prieš keliolika metų buvo „Netalentingų vaikų nėra“.

Vėliau pasirodė „Sakmė apie Igorio žygį Lietuvos mokslininkų, mokytojų ir mokinių kūryboje“.

Pasitinkant Lietuvos vardo paminėjimo tūkstantmetį, G. Kuzmina parengė leidinį „Vaikai piešia Lietuvą“.

Idėjos, kurias G. Kuzmina propagavo savo straipsniuose ir knygoje, nepraranda aktualumo ir šiandien.

G. Kuzmina sako, kad jos gyvenimo kredo – gerumas ir grožis išgelbės pasaulį.

TBN inf.

Minėjo 1863 m. sukilimo metines

Kovo 16 d. Klaipėdos tautinių kultūrų centre susirinko Lietuvos lenkų sąjungos Klaipėdos skyriaus ir baltarusių bendruomenės „Krynica“ nariai paminėti buvusio Abiejų Tautų Respublikos tautų nacionalinio ir socialinio išsivadavimo 1863-1864 metų sukilimo prieš Rusijos imperijos valdžią 150-ąsias metines.

Muzikinių-literatūrinių vakarą įžanginiu žodžiu pradėjo lenkų ir baltarusių bendruomenių vadovai Irena Songinienė ir Nikolajus Logvinas.

Pirmoji minėjimo dalis buvo skirta

istorijai. Buvusi istorijos mokytoja Irena Milkovskaja kalbėjo apie politinę situaciją sukilimo išvakarėse, I. Songinienė – apie sukilimo pradžią ir jo eigą. „Aitvaro“ gimnazijos mokytoja

Natalija Domnenko vakaro dalyvius supažindino su vieno iš sukilimo vadovų – Kosto Kalinausko – biografija. N. Logvinas nušvietė sukilimo pasekmes ir jo reikšmę.

Antroje vakaro dalyje koncertavo baltarusių bendruomenės vokalinis ansamblis „Kupalinka“, buvusi lenkų sekmadieninės mokyklos mokinė Olga Žorova.

TBN inf.

Gegužės 21-oji – Pasaulinė kultūrų puoselėjimo diena

Gegužės 21 d. Vilniaus įgulos karininkų ramovėje Tautinių bendrijų namai ir šokių teatras „AndreDance“ surengė koncertą, skirtą Pasaulinei kultūrų puoselėjimo dienai. Programoje – Lietuvos tautų šokiai, atlikėjos Birutės Dambrauskaitės dainos įvairiomis kalbomis. Akordeonu grojo Vilniaus Balio Dvariono dešimtmetės muzikos mokyklos moksleivis Raimondas Marcinkevičius.

Šokių teatras „AndreDance“ (meno vadovas ir choreografas Andrejus Procivas) įsikūrė 2008 m. Per penkerius kūrybinės veiklos metus kolektyvas parengė keletą koncertinių programų, daug koncertuoja, yra tarptautinių konkursų bei festivalių laureatas. Neseniai „AndreDance“ su dideliu pasisekimu koncertavo Dešimtajame nacionalinių teatrų

Grupė koncerto dalyvių.

Vlodo Uznevičiaus nuotr.

festivalyje-konkurse Maskvoje, skirtame rusų teatro režisieriaus, aktoriaus ir pedagogo, teatro reformatoriaus Konstantino Stanislavskio 150-osioms gimimo metinėms.

2002 m. UNESCO paskelbė gegužės 21-ąją Pasauline kultūrų puoselėjimo diena. Pagrindinis jos tikslas – išlaikyti tautų savitumą, įvairovę, laisvę ir bendradarbiavimą.

Totoriai aptarė ateities planus

Gegužės 25 d. Tautinių bendrijų namuose vyko Lietuvos totorių bendruomenių sąjungos ataskaitinė – rinkiminė konferencija. Jos darbe dalyvavo Vilniaus, Kauno, Alytaus, Varėnos, Panevėžio totorių atstovai. Konferencijos dalyviai iš klausė Lietuvos totorių bendruomenių sąjungos pirmininko dr. Ado Jakubausko ataskaitą, aptarė ateities planus.

Kaip vienas svarbiausių darbų buvo paminėtas monumento pastatymas ir protėvių atminimo įamžinimas Lukiškių aikštės rajone Vilniuje, kur dabar stovi Puslaidininkų fizikos institutas.

„Ši vieta mums, totoriams, svarbi dar nuo penkioliktojo amžiaus pradžios. Čia stovėjo mečetė, buvo kapinės. Ir mečetė, ir kapinės buvo sunaikintos sovietmečiu. Dabar vedamos derybos su Vilniaus miesto savivaldybe dėl šios vietos įamžinimo. Skulptorius Jonas Jagėla pasiūlė conceptualų sprendimą, sukūrė paminklo maketą. Manau, kad per vienerius-dvejus metus monumentą pastatysime“, - sakė dr. A. Jakubauskas.

Totoriai taip pat pasiryžę atlikti savotišką savo bendruomenės auditą, t. y. išsiaiškinti, kiek totorių gyvenama Lietuvoje, kokiose veiklos srityse jie darbuojasi ir pan. Pasak dr. A. Jakubausko, šiuo metu Lietuvoje gyvena apie 3,5 tūkst. totorių. Tai keliais šimtais daugiau negu teigia oficiali statistika.

Per pastaruosius keletą metų totoriai išleido du knygos „Lietuvos totoriai istorijoje ir kultūroje“ leidimus.

„Iki 2015m šią knygą ketiname išleisti anglų kalba, kad ją galėtų skaityti platesnis skaitytojų ratas. O ateities planuose – Lietuvos totorių enciklopedijos leidyba“, - teigė dr. A. Jakubauskas.

Lietuvos totorių bendruomenių sąjungos pirmininku ketverių metų kadencijai, beje, ketvirtą kartą vienkartiniai išrinktas Mykolas Romeris universiteto docentas dr. A. Jakubauskas. Iki šiol pirmininkas buvo renkamas dvejiems metams. Šioje konferencijoje nuspręsta ataskaitines-rinkimines konferencijas rengti kas ketveri metai. Taip pat išrinkti trys pirmininko pavaduotojai: Alijus Aleksandrovičius, Motiejus Jakubauskas ir Kęstutis Šafravičius bei 14 asmenų Lietuvos totorių bendruomenių sąjungos valdyba.

Taip pat nuspręsta organizacijos registracijos adresą perkelti iš Kauno į Vilnių.

Konferencijos dalyviams koncertavo totorių vaikų folkloro kolektyvas bei solistė iš Kauno Rima Kazėnienė.

TBN inf.

Kupolė – žmogaus ir gamtos vienybės šventė

Rasa, Kupolė, kurių ištakos siekia pagonybės laikus, - vasaros saulėgrįžos šventė, pažymima daugelyje Europos tautų skirtingais pavadinimais. Pavyzdžiui, Lietuvoje, laikui bėgant, ši diena buvo sutapatinta su šv. Jono diena ir ją imta vadinti Joninėmis. Mūsų kaimynai baltarusiai šią šventę vadina Kupole. Apie Kupolės šventimo tradicijas, padavimus, papročius, susijusius su šia švente, kalbamės su Lietuvos baltarusių bendruomenės atstovu Valentinu Stechu.

Jonas RUMŠA

Dėkojo motinai gamtai

Saulėgrįžos laiku gamta pasiekia savo kulminaciją: laukuose noksta javai, žydi linai ir bulvės, ganykloje šokinėja gyvulių jaunikliai.

„Todėl mūsų protėviai tą dieną norėjo atsidėkoti motinai gamtai už gerą derlių, sėkmingą medžioklę, gausius primilžius ir naminių gyvulių prieauglį. Žmonės Kupolę šventė kaip vienybės su gamta šventę. Dar ją vadina vandens ir ugnies švente, nes žmonės tikėjo, kad būtent per Kupolę vanduo ir ugnis įgydavo stebuklingų gydomųjų savybių“, - šios dienos prasmę aiškino V. Stechas.

Žolės ir gėlės gydė

Rytą moterys ir mergaitės būtinai dainuodamos traukė į laukus ir pievas rinkti Kupolės žolių.

„Pagal padavimus dainos perduodavo žolėms ir gėlėms gydomųjų savybių ir stebuklingą poveikį.

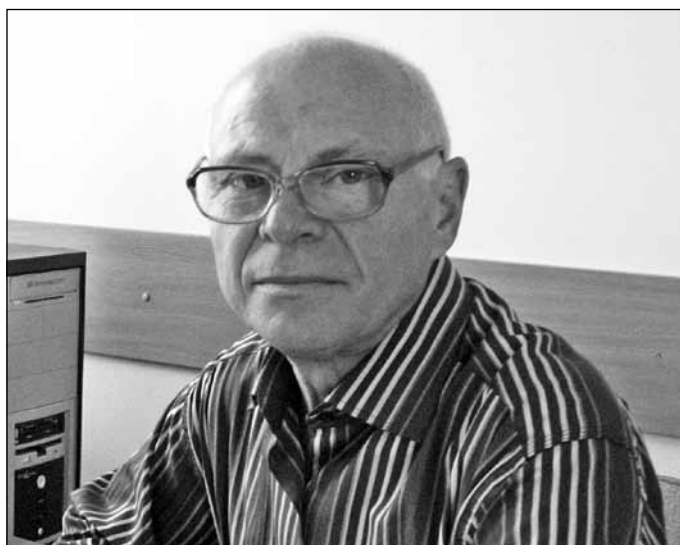
Kupolės dieną surinktas žolės ir gėlės džiovino ir saugojo. Jomis apsmilkydavo ligonius, gynėsi nuo piktadarių, dėdavo į užkurtą krosnį audros metu, kad apsaugotų nuo žaibo“, - sakė Valentinas.

Tačiau Kupolės šventė buvo siejama ne tik su augalų kultu.

Stebuklinga ugnies galia

Dar gilioje senovėje svarbi reikšmė buvo skiriama ir ugniai. Būtent Kupolės ugnis turėjo savotiškų, magišku, gydomųjų savybių. Ugnis buvo išgaunama trinant vieną į kitą medinius tašus. Kaip saulės simbolis buvo iškeliamas uždegtas ratas.

„Svarbi šventės akimirka – aplink laužus šoko, per juos šokinėjo: kas aukščiau ir vikriau iššoks, tas bus laimingas. Buvo rengiami įvairiausi žaidimai, lenktyniaujama“, - apie senovinius papročius pasakojo V. Stechas.

Pasak V. Stecho, dabartiniu metu pirmą kartą šios puikios šventės – žmogaus ir gamtos vieningumo, dvasinio ir fizinio apsisvalymo šventės – prasmė jau nebeturi buvusios reikšmės ir tampa teatralizuotu vaidinimu.

Vlado Uznevičiaus nuotr.

Tačiau Kupolės laužai tarnavo ne tik linksmybėms. Pasak Valentino, į laužavietę buvo metami seni daiktai, jų deginimas simbolizavo amžiną gyvenimo atsinaujinimą.

„Laužuose motinos taip pat degindavo sergančių vaikų drabužėlius, kad kartu su jais sudegtų ir ligos“, - magiškas liepsnos galias, kaip jas suprato protėviai, aiškino V. Stechas.

Pasak jo, kai kuriose vietovėse per Kupolės ugnį gindavo naminius gyvulius, kad apsaugotų juos nuo maro.

Merginos taip pat būrė: pindavo vainikus, ant jų uždegdavo žvakučių ir balanėlių, leisdavo vainikus į upę ir, stebėdamos jų judėjimą, spresdavo apie savo tolesnį likimą.

„Jeigu vainikas greitai skęsta, tai jaunikis nustojo mylėjęs ir į žmonas nebeims. Kurios vainikas toliausiai nuplauks, ta bus labai laiminga, o kurios balanėlė ilgiausiai degs, ta gyvens labai ilgai“, - teigė V. Stechas.

Miegoti nevalia

„Pačią trumpiausią metų naktį negalima miegoti, nes tada atgyja visokie piktadariai – burtininkės, vilkolakiai, undinės, gyvatės, kerėtojai, aitvarai, vandeniai, giriniai“, - apie senovinius baltarusių papročius kalbėjo pašnekovas.

Apskritai Kupolės naktis apgaubta paslaptimis ir reiškiniais.

Legendos skelbia, kad tą naktį augalai kalbasi tarpusavyje, medžiai eina iš vienos vietos į kitą, o upės spindi stebuklinga šviesa.

Tačiau bene didžiausia Kupolės nakties paslaptis – papartis, kuris pražįsta per patį vidurnaktį ir žydi tik keletą akimirku.

V. Stechas sakė, kad baltarusiai, kaip ir lietuviai, tikėjo, kad suradusiems paparčio žiedą išsipildys visi norai, bus galima pamatyti visus lobius, kaip giliai jie būtų žemėje.

„Tolimoje praeityje žmonės tikėjo

įvairiais padavimais, legendomis. Pavyzdžiui, buvo manoma, kad Kupolės naktį vaikšto įvairūs stebukladariai ir raganos. Jie vagia arklius, išmelžia karvių piena. Todėl siekdami apsiginti nuo piktų jėgų, šeimnininkai virš namo durų kabindavo dilgėlių arba aštrių daiktų – adatų, pjautuvų, nuo kurių piktosios dvasios galėtų įsipjauti“, - teigė Valentinas.

Tačiau greitai prabėga trumpiausią metų naktis. Ryta jaunimas maudėsi upėse, ežeruose, braidė po rytmetinę rasą, nes per Kupolę vanduo tampa stebuklingas.

O kokios vaišės?

Kokia šventė be vaišėmis nukrauto stalo? Įvairioms šventėms, įvairioms progoms būdingi ne tik atitinkami papročiai, bet ir tam tikras šventinis stalas. Koks buvo Kupolės šventinis stalas?

„Mūsų protėviai Kupolės vakarienei į stalą būtinai patiekdavo balto sūrio, kiaušinienės ir tradicinio baltarusių alkoholinio gėrimo – krupniko, kuris buvo daromas iš degtinės ir medaus“, - apie baltarusių tradicijas pasakojo Lietuvos baltarusis.

Baltarusiai švenčia linksmai

Kupolės šventė ir šiandien yra viena mėgstamiausių baltarusių švenčių. Lietuvos baltarusiai ją švenčia prisilaikydami protėvių tradicijų prie vieno ar kito vaizdingo ežero Rytų Lietuvoje.

„Į šventę atvyksta svečių iš Vilniaus, Šalčininkų, Visagino, Druskininkų, Klaipėdos, Varėnos, Šiaulių. Dalyvauja meno ansamblių iš Baltarusijos. Programą būna parengę kolektyvai „Svitanak“ ir „Suzorje“ iš Visagino. Dainuojamos liaudies dainos, šokami šokiai, žaidžiami linksmi žaidimai. Karščio mėgėjai gali pasikaitinti pirtelėje. Ryta puikios šeimnininkės Marija ir Nina iš Švenčionių kviečia paragauti žuvenės. Pabaigoje dar malonu išsimaudyti ežere ir su gera nuotaika, nepakartojamais išpūdziais grįžti namo“, - apie Lietuvos baltarusių Kupolės šventę pasakojo Vilniaus P. Skorinos mokyklos mokytoja Valentina Ivanova.

Kaip sakė Valentina, didelis Kupolės šventės entuziastas ir aktyvus organizatorius buvo Lietuvos gudų visuomeninių organizacijų susivienijimo prezidentas, šviesaus atminimo Romanas Voinickis.

Totoriai šventė Novrūzą

Kovo 23 d. Lietuvos totorių bendruomenių sąjunga surengė tarptautinės pavasario šventės Novrūzo minėjimą, kuris vyko Vilniaus įgulos karininkų ramovėje.

„Malonu, kad totoriai surengė šią šventę, kuri apjungė Lietuvos musulmoniškas bendruomenes – azerbaidžaniečius, kazachus, uzbekus ir į kurią atvyko daug mūsų bičiulių iš kitų bendruomenių, vilniečių. Tai padės mums geriau pažinti vieniems kitus, Lietuvos tautų tradicijas, papročius, praturtins kultūrinį gyvenimą“, - kreipdamasis į susirinkusius, sakė Lietuvos totorių bendruomenių sąjungos pirmininkas dr. Adas Jakubauskas.

Šventės programoje buvo koncertas, tiurkų tautų kultūros, tradicijų ir kulinarinio paveldo pristatymas,

vaikų piešinių konkursas „Atėjo pavasaris“.

Gausiai susirinkusius žiūrovus nacionaliniais šokiais, dainomis džiugino totorių folkloro ansambliai „Alije“ (vadovas Aleksandras Melechas), „Ilisu“ (vadovė Almira Trakšeliene).

Šventės dalyvius sveikino Lietuvos aukštosiose mokyklose studijuojantys jaunuoliai iš Azerbaidžano, Kazachstano.

Novrūzas – šventė, turinti gilią istorinę šaknį, vyksta pavasario lygiadienio dieną, simbolizuoja ateinantį pavasarį. Ji plačiai minima

Šoka ansamblio „Alije“ dalyvės.

daugelyje musulmonišku šalių, musulmonų bendruomenėse pasaulyje.

TBN inf.

Vieno štetlo gyvenimas ir tragedija

Štetlas – tai žydų žodis, jidiš kalba jis reiškia miestelį. Štetlo dvasia maitino litvakų* gyvenimą. Kaip lietuvių tautos šaknys buvo kaime, taip litvakų – štetle. Žydų istorijoje ne bet koks miestelis vadinamas štetlu. Toks pavadinimas buvo suteikiamas miesteliui, kuriame žydai sudarė ženkliai gyventojų dalį, nuspalvindami visą miestelio gyvenimą. Lietuvoje buvo nemažai miestelių, kur žydai sudarė pusę, o neretai ir gerokai daugiau gyventojų, pavyzdžiui, Jonava, Kėdainiai, Šakiai, Žagarė ir kt. O iš viso Lietuvoje buvo apie 200 štetlų.

Vienas jų – tolimas Žemaitijos miestelis Rietavas, kurio istorijai skirta knyga „Rietavas – žydiškas štetlas Lietuvoje“.** Ji parengta pagal 1975 m. leidimą Izraelyje. Prieš kurį laiką knyga išleista Pietų Afrikos Respublikoje anglų kalba. Lietuviškas leidinys yra vertimas iš anglų kalbos.

Kaip matyti iš pateiktų statistinių duomenų, 1923 m. iš 1720 Rietavo gyventojų 868 buvo žydai. Nesvarbu, kokio dydžio buvo štetlas, visuomeninis gyvenimas jame buvo stebėtinai aktyvus. Iš knygoje spausdinamų prisiminimų sužinome, kad veikė įvairios savanoriškos organizacijos, draugijos. Jaunimo tarpe buvo populiarius skautų judėjimas. Žydai labai rūpinosi savo bendruomenės narių švietimu. Švietimo sistema jidiš ir hebrajų kalbomis buvo pritaikyta visoms amžiaus grupėms, dvasininkams ir pasauliečiams. Apibūdinimas „knygos žmonės“, skiriamas štetlo žydams, nebuvo tik tuščias pavadi-

nimas. Toks mažas miestelis kaip Rietavas turėjo turtingą biblioteką, į ją atkeliavo svarbiausi laikraščiai net iš Izraelio. Aktyvi buvo ir kultūrinė veikla. Jaunimo trupė statydavo spektaklius, paprastai, istorinėmis temomis. Žydai turėjo savo orkestrą.

Ekonominis štetlo gyvenimas, kaip pažymima knygoje, taip pat buvo unikalus: turgus ir turgaus dienos, kai lietuviai suvažiuodavo iškeisti savo žemės ūkio produktų į kitas prekes; mažos parduotuvėlės, amatininkų kambareliai ir kioskai, kur jie gamino ir pardavinėjo savo prekes; prekeiviai, vaikščiojantys po kaimus su smulkiomis prekėmis – visa tai suteikė štetlui tarpininko tarp kaimų ir miestų bei paslaugų vietiniams valstiečiams tiekėjo vaidmenį.

Kaip matyti iš prisiminimų, žydų gyvenimas Rietave nebuvo lengvas. Nepaisant visų sunkumų, Rietave užaugo daug tarptautinio pripažinimo sulaukusių žydų, tarp kurių buvo

didžiųjų rabinų, žymių muzikantų, iškilųjų jidiš ir hebrajų rašytojų, taip pat medikų ir matematikų. Pasakojimai apie juos išspausdinti skyriuje „Rietavo įžymybės“.

Vienas iš knygos skyrių pavadinamas „Šventės ir apeigos“. Jame pasakojama apie Šabą, dieną, skirtą maldai, poilsiui ir šventumui, Pesach, Šavuoto, Sukoto, Chanukos, Purimo šventes ir kaip jas švėsdavo Rietavo žydai.

Atskiras knygos skyrius pašvęstas Holokaustui Rietave. Šio štetlo žydus ištiko toks pat likimas, kaip ir visos Lietuvos žydus. 1941 m. vasarą ir rudenį daugelį Rietavo žydų sušaudė naciai ir jų vietiniai pakalikai. Tik labai nedaugeliui pavyko išsigelbėti. Kai kurių išsigelbėjusių prisiminimai išspausdinti knygoje.

**Litvakai – tai žydai, gimę ir gyvenę buvusios Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės teritorijoje (dabartinėje Lietuvoje ir Baltarusijoje).*

***Rietavas – žydiškas štetlas Lietuvoje. Jakovo Bunkos labdaros ir paramos fondas, Rietavo savivaldybė. Sudarytojas Alteris Levitas. Vertė Jakovo Bunkos labdaros ir paramos fondas. Vilnius, Andrena. 2013. 206 p., 4 iliustr. lap., iliustr., faks., portr., žml. Tiražas 1000 egz.*

Kas jaudina Baltijos šalių rusus?

Išleistas straipsnių rinkinys „Русские Прибалтики: положение и перспективы“. („Baltijos šalių rusai: padėtis ir perspektyvos“). Knygoje nagrinėjamos aktualios Lietuvos, Latvijos, Estijos rusų diasporos problemos. Straipsnių autoriai – tyrinėjantys rusų kultūrą šiose šalyse mokslininkai, tarp jų – socialinių mokslų daktaras Rafailas Muksinovas (Vilnius), humanitarinių mokslų daktaras Andrejus Fominas (Klaipėda) ir kt.

Rinkinio sudarytojai siekė parodyti problemas, kurios jaudina Baltijos šalių rusus ši dešimtmetį. Straipsniuose atspindimi įvairūs rusų bendruomenių gyvenimo klausimai.

Be to, knygoje išspausdinti Lietuvos ir Estijos rusų gyventojų tyrimų, kuriuos atliko Rusijos sociologai, rezultatai. Jie parodo, kaip patys rusai vertina savo padėtį ir perspektyvas.

Rinkinyje taip pat išspausdinta Europos Tarybos Tautinių mažumų apsaugos pagrindų konvencija, Hagos

rekomendacijos dėl tautinių mažumų švietimo teisių, Oslo rekomendacijos dėl tautinių mažumų kalbos teisių.

Knygoje pateikta Pasaulio rusų chartija, sutartis dėl bendradarbiavimo, kurią 2012 m. pasirašė beveik 50 Lietuvos rusų visuomeninių organizacijų.

Straipsnių rinkinys, kaip rašo jo sudarytojai, skirtas plačiam skaitytojų ratui, pirmiausia tiems, kurie domisi Pasaulio ir Baltijos šalių rusų kultūros paveldo problemomis.

Knyga apie Vilniaus getą išleista Paryžiuje

Paryžiaus leidykla „Denoel“ šiemet išleido garsaus litvakų rašytojo ir poeto, buvusio Vilniaus geto kalinio ir kovotojo prieš nacizmą Abraomo Suckeverio knygą „Vilniaus getas. 1941 – 1944“.

A. Suckeveris (1913 – 2010) gimė Smurgainyse (Baltarusija). Anksti persikėlė į Vilnių, aktyviai dalyvavo literatūrinės grupės „Junge Vilne“ veikloje. Naciams okupavus Vilnių, uždarytas į getą, kur buvo nužudyta jo žmona ir duktė. Geto ginkluoto pasipriešinimo dalyvis, slapta gelbėjo žydų knygas, 1943 – 1944 m. kovėjo partizanų būryje. Niurnbergo

proceso metu buvo nacių nusikaltimų Vilniuje liudytojas. 1946 m. A. Suckeveris išvyko į Izraelį. Tais pačiais metais Paryžiuje išleista jo atsiminimų knyga apie pasipriešinimą Vilniaus gete. Šiemet, minint 100-ąsias A. Suckeverio gimimo metines, ši sukrečianti jidiš kalba parašyta knyga naujai išversta į prancūzų kalbą. Jos pristatymas visuome-

nei vyko balandžio 20 d. Paryžiuje, Jidiš bibliotekoje „Medem“, kuri yra sukaupusi didžiausią Europoje jidiš kalba išleistų knygų rinkinį. A. Suckeverio knyga sulaukė Prancūzijos žiniasklaidos dėmesio.

A. Suckeverio knyga „Iš Vilniaus geto“ išleista Vilniuje 2011 m. Tais pačiais metais sostinėje ant J. Basanavičiaus gatvėje esančio namo, pažymėto 22-uju numeriu, atidengta atminimo lenta įžymiam litvakui.

TBN inf.

NAUJIENOS, ĮVYKIAI, FAKTAI

Nagrinėjo tiurkų istorijos ir kultūros Lietuvoje klausimus

Gegužės 29 – 30 d. Vilniaus universitete (VU) vyko tarptautinė mokslinė konferencija „Tiurkų istorija ir kultūra Lietuvoje“. Ji skirta totorių ir karaimų įsikūrimo LDK 615-osioms metinėms paminėti.

Konferencijos atidaryme kalbėjo VU mokslo reikalų prorektorius Eugenijus Butkus, ambasadorius ypatingiems pavedimams Šarūnas Adomavičius, Turkijos ambasadorius Lietuvoje Akin Algan, Yunus Emre instituto direktoriaus pavaduotojas Ebubekir Ceylan, VU Istorijos fakulteto dekanas Rimvydas Petrauskas.

Turkijos ambasadorius Akin Algan pažymėjo, kad turkų tautos neatsiejama dalis yra jos broliai ir seserys – totoriai ir karaimai, kurie daugiau negu prieš 600 metų apsigyvenę Lietuvoje, puikiai

reprezentuoja savo kultūrą Lietuvoje. „Totoriai ir karaimai, gyvendami Lietuvoje greta kitų tautų, išsaugojo savo tapatybę. Per visą savo istoriją lietuviai mėgo ir toleravo įvairias kultūras, o tai yra geras visuomenės rodiklis“, - sakė ambasadorius.

Konferencijoje pristatyti naujausi moksliniai tyrimai tiurkų istorijos, kultūros, religijos, kalbos ir literatūros srityse, padėti pagrindai kryptingiems ir nuosekliems Osmanų imperijos ir LDK santykių, kurie buvo užmezgti XV – XVI a., istorijai nagrinėti.

Nagrinėti šių tiurkų tautų – totorių ir karaimų – transformacijų XX amžiuje ir naujų iššūkių XXI amžiuje temos.

Pranešimus skaitė Lietuvos, Baltarusijos, Lenkijos, Turkijos, Rusijos, Izraelio universitetų ir mokslo tyrimo įstaigų mokslininkai.

Konferencijos dalyviai aplankė totorių mečetes Keturiasdešimt totorių kaime ir Nemėžyje (Vilniaus r.), karaimų kenesą Trakuose, diskutavo su bendruomenių atstovais.

Konferenciją surengė VU Kultūrinių bendrijų studijų centras, VU Turkų kalbos centras ir Vilniaus apskrities totorių bendruomenė.

TBN inf.

Festivalyje „Taraso aušros“ skambėjo ukrainietiškos melodijos

Gegužės 25 d. Tautinių bendrijų namuose vyko šventinis II tarptautinio festivalio „Taraso aušros“ koncertas. Koncerte dalyvavo solistė iš Estijos Jani Tkačuk, Latvijos ukrainiečių ansamblis „Dni-pro“ (ansamblio direktorius Ivanas

Nalivaiko, meno vadovas Nikolaj Belošickij), šokių teatras „Andre-Dance“ (meno vadovas Andrejus Procivas) iš Vilniaus, Tarasovų šeima iš Klaipėdos ir Klaipėdos muzikos mokyklų moksleiviai.

Koncerte dalyvius sveikino ir

atminimo dovanų įteikė Ukrainos ambasadorius Lietuvoje Valerijus Žovtenko.

Tarptautinį festivalį „Taraso aušros“ jau antrus metus rengia Vilniaus ukrainiečių bendrija (pirmininkė Natalija Šertvytienė). TBN inf.

Tautinės mažumos Švedijoje

Švedijos saamiai – saamių tautos dalis, viena iš šios šalies tautinių mažumų. Jų skaičius apytikriai svyruoja nuo 17 iki 20 tūkst. žmonių. Gyvena daugiausia šiaurinėje šalies dalyje. Švedijoje paplitusios penkios saamių kalbos. Kai kurie tyrinėtojai jas vertina kaip vienos saamių kalbos dialektus. Saamių kalba yra viena mažumų šešių oficialių kalbų.

Nuo 1993 m. veikia Švedijos saamių parlamentas. Tai renkamas kultūrinės savivaldos organas. Jo veiklos sritis apsiriboja saamių kultūros ir kalbos išsaugojimu, o taip pat etnininkystės klausimais.

Reguliariai vyksta Švedijos saamių kongresai ir konferencijos.

Romai – viena iš penkių Švedijos

tautinių mažumų. Romų kalba oficialiai pripažinta kaip tautinės mažumos kalba. Aštuntajame praėjusio amžiaus dešimtmetyje Švedijos parlamentas priėmė sprendimą dėl pagalbos romams ir būsto suteikimo tiems, kurie gyvena nepritaikytomis normaliam gyvenimui sąlygomis. Buvo sprendžiami ir kiti socialiniai klausimai. Yra romų, kuriems mokamos pašalpos. Tačiau Švedijos valdžia pasirinko kitą kelią: įgyk profesiją ir padėk pats sau. Nuo 1960 m. valstybė ypač rūpinosi, kad romų vaikai ir paaugliai įgytų išsilavinimą. Tokia pozicija davė rezultatų. Daug romų tampa inžinieriais, gydytojais, karininkais, moterys – medicinos seserimis.

2006 m. Švedijos vyriausybė

sudarė komisiją, kuri tiria romų mažumos problemas. Į ją įeina dešimt ekspertų. Pusė jų – įvairių romų grupių, gyvenančių šalyje, atstovai. Komisija renka duomenis apie romų gyvenimo sąlygas ir teikia siūlymų, skatina dialogą tarp romų mažumos ir švedų daugumos.

Per pastaruosius keletą metų Švedijos vyriausybė skyrė 150 mln. kronų arba 15 mln. eurų plėsti informaciją apie socialines paslaugas suomių ir saamių kalbomis, saamių kalbos studijų ir populiarinimo centrums, informaciniams užrašams viešose vietose tautinių mažumų kalbomis. Pavyzdžiui, tradicinėse saamių gyvenamose vietose kelio ženklai rašomi ir šios mažumos kalba.

S U M M A R Y

2013 as the Year of Remembrance of the Vilnius Ghetto. September 2013 will mark 70 years since the liquidation of the Vilnius Ghetto by occupational Nazi army. In order to commemorate this day, painful both for the state and its people, the Seimas of the Republic of Lithuania announced that 2013 is the Year of Remembrance of the Vilnius Ghetto. On 23 April, the Government approved a programme of the Vilnius Ghetto remembrance events in 2013. The events will include a solemn commemoration of the 70th anniversary of Vilnius Ghetto liquidation, a ceremony paying tribute to victims of the Holocaust at the Paneriai Memorial, along with a Life Saving Cross awards ceremony at the President's Office. It is planned to host the fourth global congress of Litvaks. Exhibitions of posters and photographs will be opened; book presentations will take place, just as conferences,

discussions, seminars, excursions and commemorations.

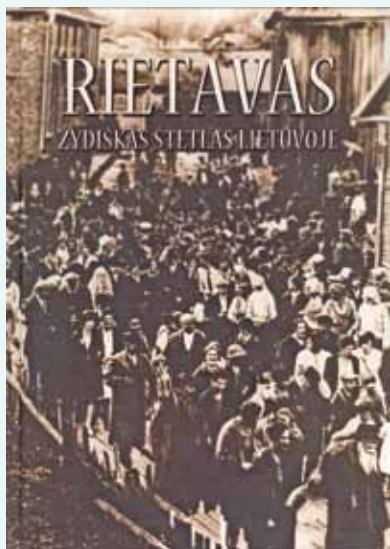
Ministry of Culture Joined the "Dosta!" Campaign of the Council of Europe. Lithuania starts implementing the "Dosta!" Campaign of the Council of Europe. In a dialect of Romani language widespread in the Balkans, where the campaign was initiated, "Dosta" means "enough". The aim of the "Dosta" Campaign as organised by the Council of Europe, is to encourage familiarisation with the Romani people and to eliminate obstacles determined by deep-rooted prejudice and stereotypes.

V. F. Kiurė, J. Rumša. Illiteracy Is the Greatest Problem in Kirtimai Tabor. Four years ago, the artist, poet and human rights activist Vilma Fiokla Kiurė discovered her new mission – she started volunteering in Vilnius Kirtimai Tabor. In the article, she shares her impressions and observations concerning situation in the Romani Tabor and tells about problems encountered by this ethnic group.

A. Eminova, J. Rumša. Greeks in Lithuania – from the Times of Herodotus till Today. In a couple of years, Association of Greeks of Lithuania 'Patrida' will celebrate the 20th anniversary of its establishment. The Association engages in broad cultural and educational activities. A school of Greek language was opened in Vilnius University. The Association organises meetings, quiz events, competitions, reviews of movies about Greece, and celebrates national festivals; it also has its own vocal-instrumental band.

V. Stečas, J. Rumša. Kupolė – the Festival of Unity between Man and Nature. Rasa, or Kupolė, with its roots reaching the heathen times, is the festival of summer solstice, celebrated by most European nations, though under different names. In Lithuania, for example, the day was progressively identified with the day of Saint John and acquired the name "Joninės". Our neighbours Byelorussians call this festival "Kupolė". This article tells about traditions of the Kupolė festival and related legends and customs.

Naujos knygos

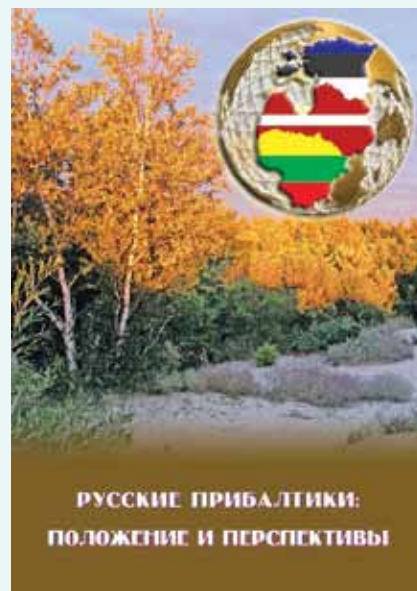

Rietavas – žydiškas štetlas Lietuvoje. Jakovo Bunkos labdaros ir paramos fondas, Rietavo savivaldybė. Sudarytojas Alteris Levitas. Vertė Jakovo Bunkos labdaros ir paramos fondas. Vilnius, Andrena. 2013. 206 p., 4 iliustr. lap., iliustr., faks., portr., žml. Tiražas 1000 egz.

p. 18

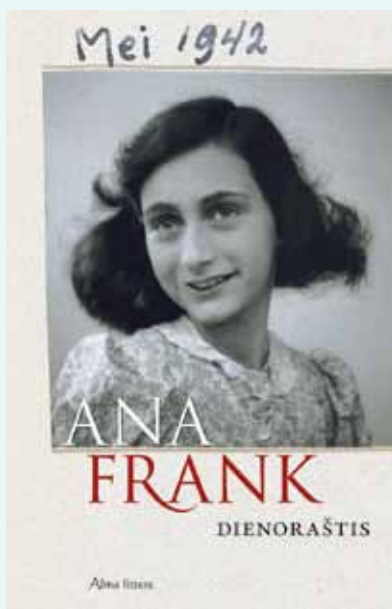
Русские Прибалтики. Положение и перспективы. А. Фомин, В. Бузаев, Г. Гайлит ... Klaipėda. Refresh Design Plus, 2013. 120 p. Aut. nurodyti antr. lapo kt. pusėje.

p. 18

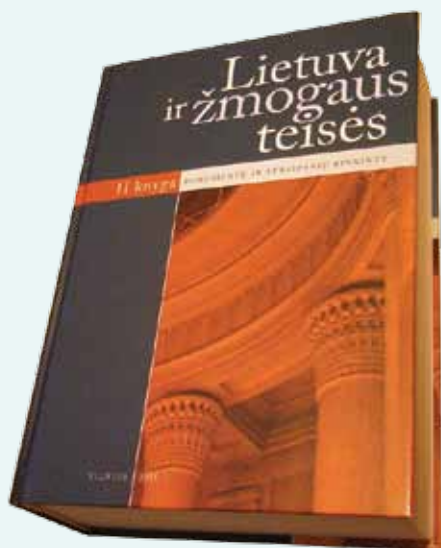
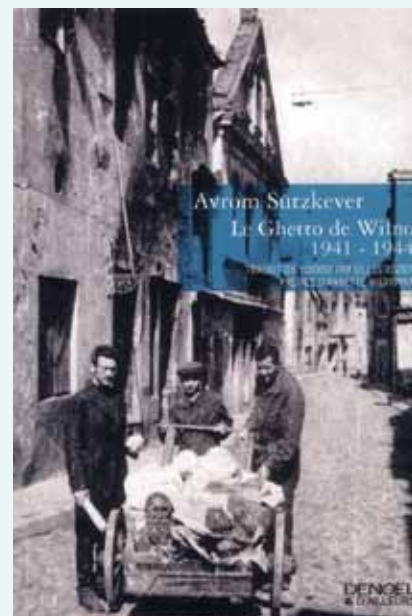
Dienoraštis. Ana Frank. Iš anglų kalbos vertė Audra Kairienė. Vilnius. Alma littera. 2013. 342 p. Tiražas 1000 egz.

Paauglės žydės A. Frank (1929-1945) dienoraštis, pasakojantis apie šeimos slapstymąsi nuo nacių bei gyvenimą Bergen-Belzeno koncentracijos stovykloje, – vienas iškalbingiausių ir labiausiai jaudinančių holokauto liudijimų. Knyga išversta į 55 kalbas, išleista 25 mln. tiražu.

Avrom Sutzkever. Le Ghetto de Wilno. 1941 – 1944. Denoel. Paris. France. 2013. 390 p.

p. 19

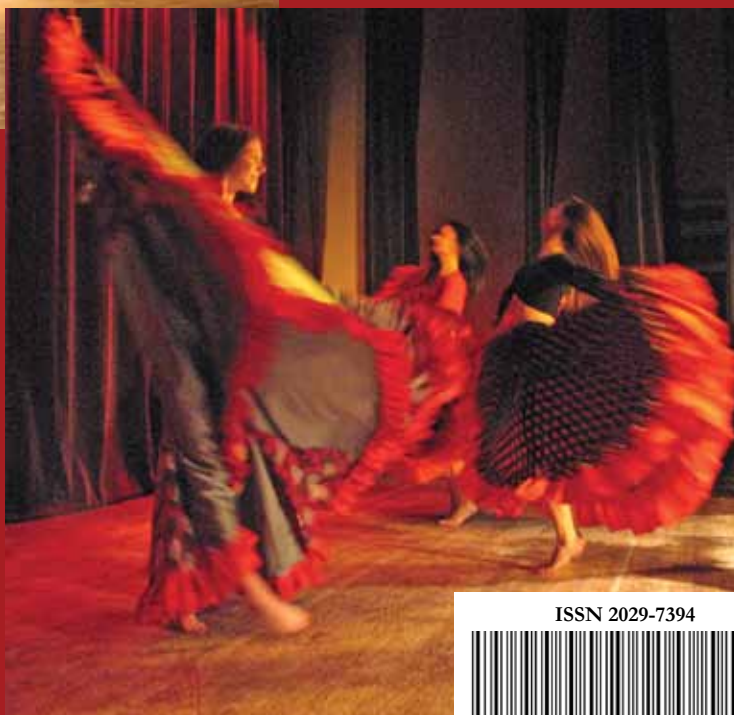
Lietuva ir žmogaus teisės. Lietuvos žmogaus teisių asociacijų (LŽTA ir LŽTGA) veiklos apžvalga. Dokumentų ir straipsnių rinkinys. Sudarė Vytautas Budnikas. Vilnius. Lietuvos žmogaus teisių asociacija. 2008.

Kn. 2. 2013. 1228 p., iliustr., faks.

Antroji knyga „Lietuva ir žmogaus teisės“ yra pirmosios knygos, kuri buvo išleista 2008 m., tęsinys. Antroje knygoje spausdinami anksčiau neskelbti tarptautiniai dokumentai, pareiškimai, rezoliucijos, apžvalgos, žmogaus teisių ataskaitos ir kt.

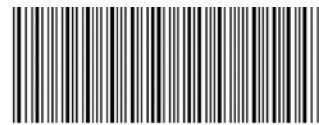
Gegužės 21-oji – Pasaulinė kultūrų puoselėjimo diena

Šventinio koncerto, skirto Pasaulinei kultūrų puoselėjimo dienai paminėti, akimirkos Vilniaus įgulos karininkų ramovėje.

Vlado Uznevičiaus nuotraukos

ISSN 2029-7394

9772029739001